

רשימות חוברת קסג

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ נצבים, הננו מוציאים לאור מאוצר רשימותיו של כ"ק אדמו"ר זי"ע שרשם לעצמו:

(א) חלק מהרשימה דשמחת בית השואבה תרצ"ב, ביאור משנת "יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וכו'", באבות סוף פרק חמישי שלומדים ביום הש"ק זה.

— רשימה הנ"ל נדפסה בחוברת ז' (ע' 59 ואילך) בלשון אדמו"ר בעצמו בכת"ק, ולתועלת הלומדים, למען ירוץ בו הקורא, ניתוסף כאן גם פיענוח ותיבות־קישור המשולבים בין דברי הרב, וכן ציוני מראי מקומות הבאים בשוה"ג, שנערכו ע"י המו"ל, בדרך אפשר ועל אחריותם בלבד, ובפרט שעמקו וכו' דברי רבינו, כנודע.

(ב) מכתב ז' תשרי תשג"ה (ה'תש"ג) — במכונת כתיבה, עם הגהות בגוכתי"ק, על נייר המכתבים של "מחנה ישראל", ובראשו, בכת"ק: "לאיזה רבנים" — בענין יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת.

בשוה"ג באו איזה הערות פיענוח שנערכו ע"י המו"ל, בדרך אפשר וכו', כנ"ל.

מערכת „אוצר החסידים"

עש"ק פ' נצבים, ה'תשנ"ח

ברוקלין, נ.י.

יודא בן תימא אומר (אבות פ"ה בסופו) הוי עז וכו' שבשמים*.

יודא. הודאה וקבעומ"ש (תו"א יודא אתה), שזהו יסוד וראשית העבודה, עבודת עבד, עבד פשוט. וגם תכלית וסוף העבודה, עבד נאמן, משה עבדי. למט' ולמע' מטו"ד. (ב' בחי' עבד, לקו"ת סוף באור לא הביט ונסמן שם. המשך רס"ו).

בן תימא. מעלת קב"ע אם הוא דוקא לגבי הקדושה, ולא ח"ו כאסקופא הנדרסת בפני הקליפה וסט"א. ואומה זו אין כחה אלא בפה, וזהו בן תימא. ובן תימא ע"ד בן חורין בן עוה"ב וכו'. ויותר בפרטיות, שקבעומ"ש צ"ל לענין אהוי"ר ותו"מ, שר"ת שלהם: תימא (ע"ד המובא בכ"מ, כפי' שם הוי', אהוי"ר ותולדתן תו"מ).

ויב"ת מפרש ואומר, תנאים לעבודה וקיום התו"מ:

עז כנמר. שלא יבוש בפני המלעיגים (טואו"ח ס"א). גם ע"ד ויגבה לבו בדרכי ד', שלא יאמר: מי אני לגשת לעבודת ד'. והוא מקרבת ד' ואהבתו, אהבה מקרוב.

קל כנשר. היפך הנ"ל. שלא יתגאה, ויקשה בעיניו טרחתו בעניני עבודה ותו"מ, אלא יהי' זריז וקל בעיניו בכל עניניו. וכמש"א דהמע"ה ונקלתי (ש"ב ו' כב'). — ולכן לא אמר קל כצבי, כי הוא רק קל ברגליו (ש"ב ב' יח'), משא"כ נשר — שכל עניניו יהיו קלים בעיניו. והוא מפני היראה ובטולו לפני השי"ת.

רץ כצבי. עשית המצות, שצ"ל רץ למצוה קלה כבחמורה. אבל

(א) פי' על משנת יב"ת: במג"ע עה"ת — לרנ"ש — פ' אמור, וטואו"ח ס"א.

(ב) נשר: לע"ל עושה הקב"ה לצדיקים כנפים כנשרים (סנה' צב:). מלך בעופות (חגיגה יג:). אימת סנונית על הנשר (שאינו יכול לפרוש כנפיו) (שבת עז:). — סנונית לבנה עוף טהור (חולין סב:). פלוגתת ר"א ורבנן, ופסק ר"י כר"א (עיין בשירי קרבן ירוש' נזיר א' א' ד"ה כל עוף, דפליג אפרש"י בחולין).

(ג) צבי: אין עורו מחזיק את בשרו (גטין נז' כתובות קיב:). ישן ועינו אחת פקוחה (שהש"ר בסופו). קרש, טביא דבי עילאי, ט"ז אמהתי' הוי משכי' (אורכו) (חולין נט:). רץ וסו"ס חוזר למקומו הראשון (יל"ש שה"ש תתקצד) לאחר יג' שנה. תמונת קרני הצבי (חולין נט:). עבידנא שלא תשתכח תורה וכו' וצידניא טביא וכו' (כתובות קג:).

דוקא רץ כצבי, כי, מה צבי רץ ומביט לאחוריו (ערה"כ ותר' שה"ש אעופר האילים. לקו"ת שה"ש קול דודי ס"ה), כך הרצוא שלו, צ"ל ע"ד השוב שאח"כ. — וכמבואר בפ"י ד' שנכנסו לפרדס, שרק ר"ע, מפני שנכנס בשלום, שהי' הרצוא ע"ד השוב, יצא בשלום (תו"א וישלח ד"ה ויקם). ורץ הוא מלשון ריצה ורצון (ארץ שרצתה בב' הפי', ב"ר פ"ה. לקו"ת למהרשנ"ע — עוד ביאור — השמים החדשים), כי ע"י המצות דוקא, עושים רצונו של מקום, שזהו הקדמת נעשה של מעשה המצות, עושי דברו. ורק ע"י מעלה למע' מסדר ההשתל', וכנ"ל במעלת הכניסה לארץ, לקיים המצות מעשיות. וזהו ג"כ כעין ריצת הצבי שחלוק מסוס וכיו"ב, שאין יכול אדם לרכוב עליו (הוס' לתו"א מג"א) כי הוא למע' מסההשת"ל, לא ישב אדם שם. ולכן מכל הד': נמר נשר צבי וארי, רק צבי הוא חי' טהורה, כי הלעו"ז, שייך רק בסדר ההשתל', שזהו ג' המדרי' האחרות, משא"כ צבי — למע' מסדר ההשתל' — שאין מנגד ע"ז בלעומ"ז.

גבור כארי'. היפך רץ כצבי, שכובש מדותיו ורצונו, ואיזהו גבור הכובש את יצרו (אבות פ"ד מ"א), היפך הרצוא, וע"כ אתה חי. ומעלתו דוקא כשבא מלוכד עיר, וכידוע הפי' טוב א"א מגבור וגו', שזהו "כארי" דוקא. ובמדרי' הנ"ל אפ"ל שהוא למוד התורה, וגם בענינים היותר חמורים שנמשלים לארי, וכדאיתא (ברכות יח): הכה את הארי וגו', למד ספרא דבי רב, ופי' בתוד"ה ספרא "מהארי דריש שהוא חמור שבספרים". ארי עלה מבבל (ב"ק קיז). וארי שבחבורה (שבת קיא): אין משיבין הארי (גטין פג): את"ח. — וגבור כארי שנמשל לזה למוד התורה, כי תנאי בלמוד התורה, שיברך בתורה תחלה, להמשיך מנותן התורה, ושלא יהי' ח"ו כאלו שלא ברכו בתורה תחלה (נדריים פא. ובאורו), וכל האומר א"ל אלא תורה וכו' () אלא תורה ותפלה. וזהו שארז"ל (שבת עז): אימת מפגיע על ארי, ואין פגיעה אלא תפלה (ברכות כו): וזהו שפירש"י "חי' קטנה", תפלה הוא רק חיי שעה, משא"כ תורה שהיא ח"ע (שבת י' ע"א), אבל "קולה גדול", כי ההמשכה שע"י תפלה גדולה למאד עד שעושה רצון חדש, יה"ר () , "ושומע וירא שתהא ברי' גדולה ובורח" עכ"ל רש"י.

(ד) ארי: ו' שמות לו (סנה' צה). אריא דבי עילאי (חולין נט):. עומדין כאריות וחוטפין ק"ש (לקו"ת ואהבת סס"ב בשם הילקוט. גם בלקו"ת תחלת עקב), תנחומא בלק.

וד' מדרי' אלו הוא ג"כ ר"ת של תימא כנ"ל, שבתחלה צ"ל הקבעומ"ש על כל זה.

ותכלית כל עבודה זו בכל עניני', הוא "לעשות רצון אביך שבשמים", כי ע"י עבודתו בכל הנ"ל, יעשה וימשיך לעוה"ז הגשמי, עולם העשי', רצון — כתר — אביך — חכ' — שבשמים — ז"א, ולעוה"ז — מל'.

[אביהם שבשמים — לקו"ת שה"ש עוד בי' יונתי ס"ב].

ועוד אפ"ל בפ' משנת יב"ת, שמלמדנו: שאף שיהי' האדם במעלה פחותה ביותר, אל יתיאש מן העבודה והעלי'. מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי איו"י (). כי זה הכלל: לפום גמלא שיחנא (כתובות סז:), וכיון שניתן לו חלק גם כזה, בודאי נתנו לו כחות נעלים ביותר, לתקנן. או שגורם נח"ר בעבודתו הפשוטה — ביותר. וע"ד האמור בתניא (פ' כז) בבינונים שהם תמיד במלחמה וא"י לבטל הסט"א מכל וכל כל ימיהם.

והנה בני אדם בכלל נחלקי' לב' שהם ד': בתכונות נשמתם וגופם, נה"א ונה"ב, שכ"א נחלק לב'.

בנשמה: הנשמה מצ"ע, והלבוש שנותנים לה, שזה תלוי בקדוש או"א (תניא ספ"ב, ובאריכות — לקו"ת להאריז"ל וירא ד"ה ונחזור וכו' כי א"א).

והגוף ונה"ב נחלק לב' (לב וכבד) האיברים (כבד), או ג' הלבושים מדו"מ, וחיות האברים הנמשך מהלב, או המדות.

— ג' שליטין, הוא ג"כ מח, אבל הנה"ב — עקרו מדות, והמח אינו אלא בשביל המדות (). ולכן בתניא (פ"ט) נה"ב משכנה רק בלב, ונה"א במח ("משכן נפה"א הוא במוחין שבראש ומשם מתפשטת לכל האברים וגם בלב בחלל הימני וכו'). ולכאורה, מדקאמר בלב, ולא "ללב", כמו שאמר מתפשטת לכל וכו', משמע, שנפה"א משכנה גם בלב).

וזהו שאמר יב"ת: שאף שבכל בחי' אלו, הוא באופן היותר פחות, הרי, אדרבה, בכאו"א ימצא כח נעלה, שע"י יוסיף אומץ בעבודתו בקודש ביתר שאת. ואמר:

עז"ה כנמר. כי לבוש הנשמה, תלוי בקדוש או"א בשעת תשמיש,

וא"כ, נמר ה"ז לבוש היותר פחות במדרי', כיון שבא מביאה אסורה כזו, חיבי מיתות ב"ד או כריתות ר"ל, עד שהוא ממזר. [נמרי' הוא ממזרי' (הרע"ב.)]. אבל אז ה"ה עז פנים, וכמרו"ל מדחציף כולי האי ש"מ ממזר הוא (עד"ז מס' כלה. פרש"י שבת ל:), וישתמש בזה בקדושה (וע"ד ישראל עז באומות ביצה כה:). גם פירשו ב עז פנים לגיהנום וכו' ותן חלקנו בתורתך, שחלק העזות יהי' בתורה. ואם רק תהי' עבודתו כראוי, יוכל לעלות למדריגות נעלות ביותר. וכמו שאמרו רז"ל במשנה (הוריות בסופו) ממזר ת"ח קודם לכה"ג ע"ה. שהרי, מצד התולדה, ישראל קדוש באומות, שבט לוי בישראל, כהנים בשבט לוי וכה"ג ככהנים. וענין הכה"ג בפרט תלוי בצניעות, וכמו שאמרה קמחית שזכתה לז' בנים כה"ג, מפני שהיתה צנועה ביותר, שלא ראו קורות ביתי (יומא מז' ע"א"ח). וממזר — היפכו לגמרי. ובכ"ז אם הוא ת"ח, הוא קודם לכה"ג ע"ה.

קל כנשר. הנשמה מצ"ע. דנשמה וגוף נמשלו לעוף ובהמה (). — ולכן — אפ"ל — דעופות טהורים מרובים על הטמאים, ובבהמה הוא להיפך (חולין סג:), כי, בגשם ובעוה"ז רובו ככולו רע, ורק מעט טוב מעורב בו (תניא כד), משא"כ בנשמה שהיא מעולם העל'. — וכמו שהרוחניות וצד הקדושה, בחלק התחתון שלו, שהוא חלק המתלבש בגוף, מתחלק לכ"ד משמרות כהונה לוי' ומעמדות (תענית פ"ד מ"ב), ומקורם שהוא התורה — שהיא מקור כ"י, דישראל ר"ת יש ס"ר אותיות לתורה, שכל אות מקור לנשמה, כ"ד ספרים, כן גם הקליפה לעומתה, בחלק העליון שבה, שהיא הנשמה טמאה, נחלקת ג"כ לכ"ד עופות

(תוס' ע"ז ב: ד"ה וארו). וי"ל קצת ראי' לדברי התוס' מסנה' (צח' ע"ב) ומעמוס (ה') הובא שם בש"ס.

(ו) נמר: ברש"ש (?) אבות הקשה על פי' הרע"ב דל"מ כזה. אבל בפי' הרע"ב יובן ג"כ בקדושין (ע:) והם שמו עצמם כנמר (דלפירש"י "כחי' זו שאינה מקפדת בזוג חברתה", א"מ מ"ש נמר דקאמר). בשד"ח אסיפת דינים לד': נמר שהוא נולד וכו', והקשה ומפלפל מבכורות ח.

(ז) ממוזר: וישב ממזר באשדוד (זכרי' ט' ו'. קדושין עב:) למעליותא.

כסף מטהר ממזרים (קדושין עא:). ממזר דלא ידיע לא חיי (יבמות עח:). יכולין מ' ליטהר (קדושין סט).

(ח) ובירוש' יומא (פ"א ה"א) קרון עלה — אקמחית — כל כבודה ב"מ וגוי' לבושה, ופירש"י (יומא מז:) צנועה וכו' לצאת ממנה כה"ג וכו'.

טמאים (חולין סג.) — משא"כ עופות טהורים — קדושה בבחי' העליונות (וכן להבדיל וכו' ס"א במדרי' התחת', בהמות טמאות), אין מספר (חולין סג:), כי הנשמה היא חלק א' ממעל ממש, וכמו שהוא בל"ג, כן גם החלק ממנו — וע"ד שהרוחניות שבחומר מתאחד עם החומריות שברוחניות ().

והנה יש ד' סמני טהרה^ט. שישנם נשמות שאף שהן טמאות, ר"ל, בכ"ז, איזה צד קדושה יש בהם: ג' סמני טהרה, ב', או עכ"פ אחד. והאחד היחידי שאין בו כל סימן טהרה הוא נשר (שם סא.). וזהו שאמר שאף אם נשמתו היא גסה ביותר, ואין לה אף סימן א' של טהרה, בכ"ז תקוה לו על ידי עבודה הראוי', להתעלות בעלוי אחר עלוי. ואדרבה, הנשר הוא קל יותר מכל העופות, ופורח למעלה מהם, וכידוע הפי' על ישאהו על אברתו, שהנשר פורח למעלה מכל העופות (רש"י דברים לב' יא'), שכיון שנפל למטה ביותר, ה"ז מוכיח ששרשה למע' יותר, וכידוע באר"י ושור (), ויכול להגיע עד לשרשו.

רץ כצבי. בשר הגוף ואבריו, לבושי מדומ"ע. ובשר הצבי אינו שמן (כתובות קיב:) כי השומן מורה על הבטול (לקו"ת בהעלתך הב'), והוא אינו מרגיש בעצמו בטול כלל, אלא אדרבה, הבשר — יסוד האש, היפך המים בטול (לקו"ת בהעלתך הב') — אצלו בתוקפו. כי הבשר הוא סומקא — (חולין), ואודם שממנו בשר (נדה לא.) — גבורות ויש, היפך הביטול, כי הוא מגשים. (ואולי לכן אומרים בכ"מ העיני בשר לך (איוב), בשר ורוח (), ועוד — בשר בניגוד לרוח). ולכן ארז"ל ע"ה אסור לאכול בשר (פסחים מט:), כי, כיון שבע"ה אין בחי' הבטול

ט) סימני עופות: אצבע יתרה. זפק. דורס. קרקבנו נקלף. אותיות הב' שלהם צפור (לקו"ת להאריז"ל). להעיר מהפלוגתא (חולין קלט: ופליג ירוש' נזיר א' א') שעוף נקראים גם הטמא', משא"כ צפור רק הטהורים. הובא הפלוגתא ברמב"ן עה"ת (ויקרא יד' ד').

אווז אין לו זפק (יו"ד סי' כ'). כי בזפק נקבץ המאכל, ונהנה עי"כ מן המאכל, ולכן אינו קרב (ויקרא א' טז), וצריך שיהי' זה במקום בפ"ע, משא"כ אם אינו כן — העוף טמא. ורק אווז, שהרואה אווז בחלום יצפה לחכמה (ברכות נז.), וקארי לת"ח קאקי חיורי (כתובות פה: גטין עג.), וכן בעובדא דרכב"ח היו אווזי (לקו"ת בהעלותך הב' ס"ה), למעלה מהבירור. ימותו ולא בחכמה. וצ"ע בכ"ז.

(חולין נו:) הני אווזי דידין כעוף של מים דמיין. (מאו"א א' קס"ב) אווז נק' החכמה.

— וכנ"ל שנצרכו לסיוע המלך גם לבטול היש — לא די שלא מעלה את הבשר, אלא שהבשר מגשימו, ורק ת"ח שהוא תלמיד החכ', דברי חכמים בנחות נשמעים, היפך ההתפעלות ויש, מותר לאכול בשר. עד שגם לאחר הבירור דבשר נכלל ביש דקדושה, התפעלות ורצוא, יש דקדושה, שלכן אמר מרע"ה מאין לי בשר, שגם בשר שנתברר הוא עדיין למטה מבחי', שהוא ונחנו מה, בטול. והנה אז הגיז שליו מן הים, שהיו שמנים למאד (יומא עה:), ששומן מורה על בחי' החכ', בטול, וכנ"ל. והיד ד' תקצר, בתמי', שגם בבשר יומשך שיהי' בטל. משא"כ בשר הצבי שאינו שמן, שאינו נרגש בו הביטול כלל. בכ"ז, הרי ישתמש בזה ברצוא בעבודת ד', כריצת הצבי שהיא יותר מכל החיות והבהמות, עד שא"א לרכוב עליו. אלא שתנאי בריצה זו כמו הצבי שכשהוא רץ הוא מביט לאחוריו (נסמן לעיל), שאף שעיקר עבודתו הוא ברצוא, עכ"ז גם שוב צ"ל. ואז יגיע ע"י הרצוא למדרי' היותר נעלה, שא"א להגיע לשם ע"י שוב והמשכה (לקו"ת). ולכן צבי הוא ג"כ לשון חמדה וחפץ, ונתתי צבי בארץ חיים, ודרז"ל שצביוני בה (יחזקאל כו' כ'. כתובות קיא.). ואף שהצבי אינו מקבל מרות (), שאין בו בטול, כי אין בשרו שמן, בכ"ז כשבא אל העדר הוא חביב ביותר (). וגם קרנים לו, שקרן, ב' פי' הפכיים בו. קרן זוית שהוא אפס (), וכן קרניים וטלפיים הם מן הטפל (תו"א בכ"ה בכסלו. ובאוה"ת בהג"ה אופן הב' באריכות). ופי' הב' בקרן שהוא עיקר התוקף, וירם קרן לעמו (תילים קמח), וקרן ישעי (יח' ג'), ועוד רבים. ובחי' היותר נעלה, וכמרז"ל (חגיגה יג.) קרני החיות — דוקא — כנגד כולן, שאין עוד למע' מזה. וכנ"ל שדוקא ע"י רצוא ועלי' יוכל לעלות למע' ביותר, שא"א ע"י שוב להגיע שמה.

גבור כארי. חיות האברים הבא מהלב, מדות שמשכנס בלב, אשר לבו כלב הארי (), מדות רעות למאוד. כי אין לו בושה כלל. וכמו הארי שמכל החיות הוא דורס ואוכל מחיים (פסחים מט:) למלא תאותו. וגם בזה יכול להשתמש בקדושה, לכבוש יצרו ביותר, שיהי' כיתרון האור מן החשך וגו', וכנ"ל בפ"י טוב א"א מגבור וגו'.

ומכל ד' בחי' אלו, רק הצבי הוא חי' טהורה, כי, רק תנאי אחד בכ"ז, שיוכל לעלות בעלוי אחר עלוי, עד שיגיעו מעשי למעשי אבותי איו"י, שיהי' גוף ובשר כשר — שיהי' מישראל, ואז בודאי לא ידח ממנו נדח, ומסייעים בידו לעלות מעלה מעלה.

א. איתא במשנה (אבות פ"ה בסופו) "יודא בן תימא אומר הוי עז כנמר וכו' (קל כנשר רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך) שבשמים"^א.

ואפשר לומר בפירוש משנה זו:

"יודא" — ענינו הודאה וקבלת עול מלכות שמים (תו"א ויחי ד"ה יודא אתה²), שזהו יסוד וראשית העבודה — עבודת עבד, עבד פשוט; וגם תכלית וסוף העבודה — עבד נאמן, שזוהי מעלתו של משה רבינו שנקרא משה עבדי³. והיינו, הודאה וקבלת עול שלמטה

(א) פירוש על משנת יהודא בן תימא: במגלה עמוקות עה"ת — לר' נתן שפירא — פ' אמור, וטואו"ח ס"א¹.

1) במגלה עמוקות: "ת"ימא נוטריקון תורה יראה מ'צוה א'הבה", "נגד אותיות שם הוי", שהם ' יראה ה' אהבה ו' תורה ה' מצוה, כמבואר בזהר*. ויהודא בן יעקב .. נרמז כל אותיות השם בשמו .. לו נאה ולו יאה לומר מאמר זה .. פרט ד' דברים .. עז כנמר נגד התורה, כמ"ש (ביצה כה) לא ניתנה תורה לישראל אלא מפני שהן עזין כי התורה מתשת כחו של אדם, ולא הביישן למד. קל כנשר נגד האהבה, כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף, רחמני על בניו כן יהי באהבת הבורא יתברך מצד טבעו. ורץ כצבי נגד מצוה, כמ"ש (ברכות ו) לעולם ירוץ אדם לדבר מצוה, שנאמר אחרי ה' ילכו. וגבור כארי נגד יראה, שכן ארי' אותיות יראה, גם גבורה גי' ארי' ויראה. ואמר לעשות רצון אביך שבשמים, ר"ל נגד אבינו הראשון הוא יעקב שהי' יהודה בנו .. ומצינו בו ד' מדות אלו וכו', עי"ש.

ובטואו"ח שם: "פרט ארבעה דברים בעבודת הבורא ית' והתחיל בעז כנמר לפי שהוא כלל גדול בעבודת הבורא ית' לפי שפעמים אדם חפץ לעשות מצוה ונמנע מלעשותה מפני בני אדם שמלעיגין עליו, ועל כן הזהיר שתעזי פניך כנגד המלעיגין .. ואמר קל כנשר כנגד ראות העין, ודמה אותו לנשר כי כאשר הנשר שט באויר כך הוא ראות העין, לומר שתעצים עיניך מראות ברע, כי היא תחלת העבירה שהעין רואה והלב חומד וכלי המעשה גומרין. ואמר גבור כארי כנגד הלב, כי הגבורה בעבודת הבורא ית' היא בלב, ואמר שתחזק לבך בעבודתו. ואמר רץ כצבי, כנגד הרגלים, שרגליך לטוב ירוצו".

— הטעם שמקדים רבינו פי' המג"ע לפי' הטור, הוא, כנראה, לפי שהביאור כאן (לקמן בפנים) מיוסד בכללותו על פי' המג"ע, אף שמבאר פרטי הענינים באופן אחר.

2) ושם (מה, א): "יהודה נקרא ע"ש הפעם אודה, והוא בחי' הודי" שבכללות נש"י, מודים אנחנו לך, ואנחנו כורעים ומשתחיים ומודים". ובהמשך הענין (שם, סע"ג), ש"הודאה דיהודה זהו בחי' בטול שלמעלה מאהוי"ר .. ולפעמים אינו בגילוי כ"א רק בהעלם ואז היא הודאה שלמטה מאהוי"ר".

3) ראה בשלח יד, לא ("משה עבדו"). בהעלותך יב, ז ("עבדי משה").

* במק"א (אגרות קודש ח"ג ס"ע שי ואילך) מביא רבינו פי' המג"ע, ומציין: ראה חז"ג קכג, ב. תניא רפמ"ד.

מטו"ד והודאה וקבלת עול שלמעלה מטו"ד (ב' בחי' עבד — נתבארו בלקו"ת בלק סוף ביאור ע"פ לא הביט ונסמן שם לזהר. המשך תרס"ו).

"בן תימא" — שמעלת קבלת עול ("יודא") אינה אלא אם הוא דוקא לגבי הקדושה וְלא ח"ו כאסקופא הנדרסת בפני הקליפה וסט"א], וכללות ענין הקדושה נרמז בענין הדיבור ("תימא" שפירושו דיבור), כמארז"ל⁶ אומה זו אין כחה אלא בפה, וזהו "יודא בן תימא", שהקבלת עול — "יודא" — הוא לגבי קדושה דוקא — "תימא".

ומ"ש "בן תימא" — הוא ע"ד "בן חורין", שפירושו שהוא עצמו במצב של חירות (ולא בנו של מי שנמצא במצב של חירות), "בן עוה"ב" (שהוא עצמו שייך לעוה"ב) וכו', ועד"ז "יודא בן תימא", שיודא עצמו הוא במצב של תימא, היינו, שהקבלת עול הוא לגבי קדושה.

ויותר בפרטיות — שקבלת עול מלכות שמים (ענינו של יודא) שכללותו צ"ל לגבי הקדושה, צריך להיות (בפרטיות יותר) לענין אהבה ויראה ותורה ומצוות, שר"ת שלהם הוא "תימא": תורה, יראה, מצוות, אהבה (ע"ד המובא בכ"מ, בפירוש שם הוי"ה, שד' אותיות שם הוי"ה הם כנגד אהבה ויראה (י"ה) ותולדתן שהם תורה ומצוות (ו"ה)).

ונוסף על הרמז בהשם הנ"ל — הנה יודא בן תימא גם מפרש ואומר, תנאים לעבודה וקיום התורה ומצוות: "הוי עז כנמר קל כנשר רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים", כדלקמן בפרטיות.

ב. "עז כנמר":

הענין ד"עז כנמר" בעבודת ה' הוא — שלא יבוש בפני המלעיגים (טואו"ח ס"א).

4) ושם (עג, א): "איתא בזהר פ' בלק (דקצ"ה ע"ב) שיש ב' בחי' עבד, הא' בפסוד"ז הב' בשמו"ע .. ואיתא בכהאריז"ל בשעת פסוד"ז צריך לקיים מצות יראת ה', והוא ענין יראה תתאה .. וזהו בחי' עבד הראשון שבזהר, וזהו בחי' יעקב עבדי .. ואח"כ שמו"ע זהו בחי' יראה עילאה .. וזהו בחי' עבד הב', וזהו משה עבדי .. והוא שבחי' בן מתעלה להיות ג"כ בבחי' ומדרגת עבד הב', וזהו בחי' עבד נאמן כו".

5) ד"ה ומקנה רב ושלאח"ז (ע' שח ואילך) — בארוכה.

6) ראה ב"ר פס"ה, כ. יל"ש ישעי' רמז תנ.

7) ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 256. ובארוכה — חכ"א ע' 282 ואילך.

8) אולי כוונת רבינו להוסיף גם רמז בהשייכות דד' הענינים ד"תימא" ל"יהודה" — ש"שם בן ארבעה אותיות כלול בשמו" (פרש"י סוטה לו, ב).

9) ראה הנסמן בשוה"ג להערה 1.

וגם — ע"ד "ויגבה לבו בדרכי ד'"¹⁰, שלא יאמר: מי אני לגשת לעבודת ד'.

וענין זה הוא מצד קרבת ד' ואהבתו, אהבה מקרוב¹¹.

ג. "קל כנשר"¹²:

הענין ד"קל כנשר" הוא היפך הענין ד"עז כנמר" הנ"ל¹⁶ — שלא יתגאה, ואז יקשה בעיניו טרחתו בעניני עבודה ותורה ומצוות, אלא יהי' זריז וקל בעיניו בכל עניניו¹⁷. וכמו שאמר

(ב) נשר¹²: לעתיד לבוא עושה הקב"ה לצדיקים "כנפים כנשרים" (סנהדרין צב, ב). "מלך שבעופות נשר" (חגיגה יג, ב). "אימת סנונית על הנשר" (שאינו יכול לפרוש כנפיו¹³) (שבת עז, ב) — סנונית לבנה עוף טהור (חולין סב, א) פלוגתת רבי אליעזר ורבנן, ופסק רב יהודה כרבי אליעזר¹⁴ (עיין בשירי קרבן לירושלמי נזיר פ"א ה"א ד"ה כל עוף, דפליג אפרש"י בחולין¹⁵).

10) לשון הכתוב — דה"ב יז, ו. וראה לקו"ת במדבר טו, ג: "צריך התחזקות וקצת הגבהה, כמ"ש ויגבה לבו בדרכי ה', כי אם לא יהי' בבחינת הגבהה כלל לא יערב לבו לגשת אל העבודה באמרו מי אנכי ומה עבודתי".

11) ראה סידור (עם דא"ח) שער הפורים רפא, ג. ובכ"מ.

12) בהערה זו מציין רבינו כו"כ ענינים בנוגע לנשר. — ויש לעיין בשייכותם להמדובר בפנים.

13) "נכנסת תחת כנפי הנשר ומעכבו מפרישת כנפיו" (פרש"י).

14) בחולין שם: "אמר רב יהודה עוף המסרט כשר לטהרת מצורע וזו היא סנונית לבנה שנחלקו בה ר' אליעזר וחכמים" (שם — לעיל מיני': "למינהו, להביא סנונית לבנה, דברי ר"א, אמרו לו והלא אנשי גליל העליון אוכלים אותו כו").

15) בשירי קרבן שם — בפירוש דברי רב [יהודה] הנ"ל: "וה"פ, והיינו טעמא דפליגי ר"א וחכמים בסנונית לבנה, דר"א סבר דאינה מסרטת, דאילו מסרטת ודאי טהורה היא דכל שמסרטה דרור היא שאינה דרה בבית וכל דרור טהור, ורבנן סברי דמסרטת ש"מ דטהורה היא דהא כשרה לטהרת המצורע דכתיב גבי' שתי צפרים טהורות. והשתא ניחא דאמימר דאמר התם בדירוקא כרסא פליגי והלכתא כר"א ("בחיורא כרסא כולי עלמא לא פליגי דשריא, כי פליגי בדירוקא כרסא, ר"א אסר ורבנן שרו, והלכתא כר"א") לא פליגי ארב [יהודה], דהא רב [יהודה] לא קאמר אלא במאי פליגי ר"א וחכמים. וכל זה דלא כפרש"י שם בחולין דקאמר אמימר פליגי ארב [יהודה]. — בפרש"י שם (ד"ה מר זוטרא): "אמימר דפסק הלכתא כרבי אליעזר דאסר, לית ל' דרב יהודה דמכשר ל' לטהרת מצורע דהא טהורות כתיב".

16) כי, הענין ד"קל כנשר" הוא מצד היראה (כדלקמן), ולכן הוא ההיפך ד"עז כנמר" שהוא מצד האהבה (כנ"ל). ועד"ז "רץ כצבי וגבור כארי", שקאי על מצוות ותורה — שהם תולדות האהבה והיראה — הם הפכיים זמ"ז, כדלקמן.

17) כלומר: מצד קרבת ה' ואהבתו, עד ש"ויגבה לבו" — כיון שנרגשת מציאותו, יתכן עדיין שבענינים מסויימים (שאינם לפי טבעו כו') יקשה בעיניו טרחתו בעבודה זו, משא"כ

דוד המלך ע"ה: "ונקלותי" (שמואל-ב ו' כב'), מלשון קלות¹⁸.

ולכן לא אמר קל כצבי, אלא קל כנשר דוקא — כי הצבי הוא רק קל ברגליו (ש"ב ב' יח¹⁹), משא"כ נשר הוא קל בכל עניניו, וכך צריך להיות בעבודת ה', שכל עניניו יהיו קלים בעיניו.

וענין זה הוא מפני היראה וביטולו לפני השי"ת (בניגוד להענין ד"עז כנמר" שהוא מצד קרבת ד' ואהבתו).

ד. "רץ כצבי"²⁰:

הענין ד"רץ כצבי" — קאי על עשיית המצוות, שצריך להיות רץ למצוה²⁴ קלה כבחמורה²⁵. אבל ענין הריצה צריך להיות דוקא באופן דרץ כצבי (אף שיש עוד חיות שמרוצתן מהר), כי, מה צבי רץ ומביט לאחוריו (ערכי הכינויים²⁶ ותרגום שיר השירים אעופר

ג) צבי²⁰: "אין עורו מחזיק את בשרו" (גטין נז, א כתובות קיב, א). ישן ועינו אחת פקוחה (שהש"ר בסופו). "קרש, טביא דבי עילאי"²¹, "טז אמהתי" הוי משכי' (אורכו²²) (חולין נט, ב). רץ וסוף סוף חוזר למקומו הראשון (יל"ש שה"ש רמז תקצד) — לאחר יג' שנה. תמונת קרני הצבי (חולין נט, ב²³). עבידנא שלא תשתכח תורה וכו' וצידינא טביא וכו' (כתובות קג, ב).

מצד היראה וביטול מציאותו, לא יקשה בעיני טרחתו כלל, אלא אדרבה, יהי זריו וקל בכל עניניו.

(18) מצו"צ עה"פ.

(19) "קל ברגליו כאחד הצביים אשר בשדה".

(20) בהערה זו מציין רבינו כר"כ ענינים בנוגע לצבי. — ויש לעיין בשייכותם להמדובר בפנים.

(21) "צבי של אותו יער ששמו עילאי" (פי' רבינו גרשום).

(22) פרש"י שם.

(23) "והרי צבי דאין מפוצלות". ובפרש"י: "לא ידענא מאי קאמר דהא ודאי מפוצלות הן, ונראה בעיני שמה שאנו קורין צבי לא היו הם קורין צבי, אלא אותן הנקראים שטיינבו"ק, וקרנים שלהן אינן מפוצלין". ובתוס': "ה"ג ר"ת מבוצלות, כלומר זקופות וראשיהם כפופות, ושל צבי אינם כפופות כלל .. ואפילו גרסינן מפוצלות, אין לחוש, דכמו מבוצלות הוא כדאשכחן וכו'" (וראה גם רמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"א ה"י).

(24) ראה גם פי' הרע"ב כאן: "רץ כצבי, לרדוף אחר המצוות".

(25) ראה אבות פ"ד מ"ב: "הוי רץ למצוה קלה" (ובפרש"י בפי' הב': "למצוה קלה הנראית

בעיניך קלה הוי רץ ומקימה").

(26) בערה"כ ערך צבי: "מה צבי רץ ופניו חוזר לאחוריו לחזור אל מקומו, כן אתה לעשות

האילים²⁷. לקו"ת שה"ש ד"ה קול דודי ס"ה²⁸), כך הרצוא שלו (שקשור עם ענין הריצה²⁹) צ"ל ע"ד השוב שאח"כ (שזהו תוכן הענין דמביט לאחוריו),

— וכמבואר בפירוש מארוז³⁰ ע"ד הארבעה שנכנסו לפרדס כו' ר"ע נכנס בשלום ויצא בשלום, שרק ר"ע, מפני שנכנס בשלום, היינו, שהי' הרצוא שלו ע"ד השוב, יצא בשלום (תו"א וישלח ד"ה ויקם³¹).

ועוד ביאור בהשייכות ד"רץ כצבי" לקיום המצוות:

רץ — הוא מלשון ריצה ורצון (ע"ד "ארץ שרצתה לעשות רצון קונה" (ב"ר פ"ה, ח) — בב' הפירושים ב"רצתה", לשון ריצה ולשון רצון³². וראה לקו"ת לאדמו"ר מהר"ש נ"ע — עוד ביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים³³).

רצון אביך". ובערך איל: "הקב"ה נמשל לצבי ואיל אע"ג דמתרחקין מיד חזרין למקומן [זוהר*]".

(27) ושם עה"פ (ח, יד) "ברח דודי ודמה לך לצבי או לעופר האילים" — מפרש על "עופר האילים": "כאורזילא דאילא דבעדן דעריק מסתכל בתרי"ו".

(28) ושם (טו, ד): "הנה ארוז"ל שנמשל לצבי, מה צבי מחזיר ראשו לאחוריו כו', וענין משל זה הוא למעלה גם כן מחזיר ראשו לאחוריו, היינו בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא . . ירד ונשתלשל בכחיתת אחוריים היינו בחי' מצות שהם הכל בדברים גשמיים . . בבחי' אחוריים כו'".

ואולי הפירוש שבלקו"ת הוא כעין תיווך בין פי' הזהר (לענין השגחתו של הקב"ה על בני' בזמן הגלות) לפי' ערה"כ (ענין עבודת האדם בקיום המצוות) — שמפרש זה לענין המצוות (כבערה"כ), אבל (לא לענין קיום המצוות ע"י האדם, אלא) ביחס להקב"ה (ככזהר), כפי שירד ונשתלשל בענין המצוות.

(29) כמאמר "רץ לבך" (תקו"ד בהקדמה (ז, א). ספר יצירה פ"א מ"ח).

(30) חגיגה יד, סע"ב. טו, סע"ב (ע"פ גירסת הע"י). ירושלמי שם פ"ב ה"א.

(31) ושם (כה, ב): "ר"ע . . נכנס בשלום ויצא בשלום, שהי' . . בחי' הרצוא והשוב במדה ומזיגה נכונה שלפ"ע הרצוא כן הי' השוב אח"כ".

(32) בפי' מ"כ: "ארץ לשון רצון הוא". ולהעיר מפי' מהרז"ו: "שהרחיבה והארכה עצמה והתפשטה במרוצה כו'" (וראה תו"א בראשית א, סע"ג: "פי' שרצתה היינו ל' רץ וגם ל' רצון").

(33) ושם (לקו"ת לג"פ בראשית כא, ג ואילך (נדפס גם באוה"ת בראשית (כרך ג') תפא, ב ואילך)): "הנה במד"ר . . ארץ שרצתה לעשות רצון קונה, וכי' המ"כ ארץ לשון רצון הוא,

(* ראה חז"ב יד, א (ושם קלח, ב): "אין חי' בעולם עושה כמו הצבי או כעופר האילים בזמן שהוא בורח הולך מעט מעט ומחזיר את ראשו למקום שיצא ממנו ולעולם תמיד הוא מחזיר את ראשו לאחוריו". — ואולי הטעם שמציין רבינו לערה"כ דוקא, ולא לזוהר, הוא, משום שבזוהר מפרש זה לענין השגחתו של הקב"ה על בני' גם בזמן הגלות, ורק בערה"כ נתפרש זה לענין עבודת האדם בקיום המצוות, כבפנים.

וענין זה שייך לקיום המצוות — כי, ע"י המצוות דוקא, עושים רצונו של מקום, שזהו הקדמת נעשה של מעשה המצוות, "עושי דברו"³⁴. ורק על ידם (ע"י המצוות) מעלה למעלה מסדר ההשתלשלות, וכנ"ל³⁵ במעלת הכניסה לארץ לקיים המצוות מעשיות, שמצוות מעשיות ענינם הקדמת הנעשה, ועל ידם דוקא ממשיכין ממקום נעלה ביותר.

וזוהו ג"כ כעין ריצת הצבי ("רץ כצבי") דוקא, שחלוק מסוס וכיו"ב, שאין יכול אדם לרכוב עליו בגלל עוצם וגודל מהירות מרוצתו (הוספות לתו"א מג"א³⁶) — כי הוא למעלה מסדר ההשתלשלות, בחינה ש"לא ישב אדם שם"³⁷ (ולשם מגיעים ע"י קיום המצוות).

ולכן מכל הד': נמר נשר צבי וארי — רק צבי הוא חי' טהורה, כי הלעומת זה (היפך ענין הטהרה), שייך רק בסדר ההשתלשלות, שזהו ג' המדריגות האחרות (נמר נשר וארי), משא"כ צבי — למעלה מסדר ההשתלשלות — שאין מנגד על זה בלעומת זה.

והקשה הידי משה דלפ"ז הי' ראוי לקרוא לשמים ג"כ ארץ, ונדחק לתרץ. והענין י"ל .. ע"ד נעוץ תחלתן בסופן, ולכן המלכות שהיא סופן נק' ארץ ל' רצון שהוא מבחי' הכתר כו", ובהמשך המאמר, "והנה פ"י שרצתה היינו ג"כ לשון רצוא שהוא ג"כ ענין ריצה וענין רצון שז"ע אם רץ לבך .. יש לשון רץ שסובל ב' הדברים יחד ל' רצון ולשון מרוצה .. הרצוא בלב דוגמת הרץ ברגליו כו". ומוסיף, ש"הכח הזה שיהי' הרצוא והרצון שבלב האדם מעורר למעלה כ"כ .. זהו לפי שכנס"י נקראת ארץ אשר נעוץ בה תחלתן בחי' הרצון העליון כו".

34) ראה שבת פח, א: "בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו, דכתיב (תהלים קג, יט) ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, ברישא עושי והדר לשמוע". — נתבאר בלקו"ת במדבר יב, ג ואילך.

35) נדפס בחוברת ז' ע' 1-40.

36) ושם (קטז, סע"ד ואילך): "מרוצת עופר האילים הוא במהירות עצומה בכפלי כפליים ממרוצת הסוס, שהרי על הסוס יוכל אדם לרכוב עליו ולישב עליו בשעה שהוא רץ, אבל על עופר האילים לא יוכל אדם לרכוב עליו ולישב עליו בשעת מרוצתו לעוצם וגודל המהירות בדילוגים עצומים כו". וכך יובן עד"מ למעלה .. הסוס הוא מרכבה לבחי' אדם העליון .. אבל הדילוג לבחי' הרי בתר (ע"י עופר האילים) נמשך מלמעלה יותר מבחי' ז"א הנק' אדם .. ונק' זה בשם בריחה לפי שבורה מן השתלשלות העולמות כו".

37) לשון הכתוב — ירמי' ב, ו. וראה לקו"ת שה"ש כב, א. כג, סע"ב ואילך. — ועפ"ז יומתק יותר זה שאין אדם יכול לרכוב (ולישב) על הצבי, כי הצבי הוא למעלה מסדר ההשתלשלות, בחי' ש"לא ישב אדם שם".

ה. "גבור כארי"^ד:

הענין ד"גבור כארי" — הוא היפך הענין ד"רץ כצבי"⁴², כי, "גבור" היינו שכובש מדותיו ורצונו, וכמאמר "איזהו גבור הכובש את יצרו" (אבות פ"ד מ"א), שבזה נכלל גם שכובש טבע הרצוא — היפך הרצוא ד"רץ כצבי"⁴³, וכמאמר "על כרחך אתה חי"⁴⁴.

ומעלתו של הגבור הכובש את יצרו הוא דוקא כשענין הגבורה בא "מלוכד עיר" (כהמשך המשנה: "איזהו גבור הכובש את יצרו, שנאמר⁴⁵ טוב ארך אפים מגבור ומושל ברוחו מלוכד עיר"), וכידוע הפירוש בפסוק "טוב ארך אפים מגבור וגו'", "טוב ארך אפים הבא מצד הגבורה של כבוש היצר (מגבור), לא מצד רכות הטבע, וכן מושל ברוחו כשבא מלוכד עיר, מן המלך שלאחר שכבש את העיר ובא לידו האנשים המורדים בו, מושל ברוחו ואינו הורגן" — שזהו "גבור) כארי" דוקא, היינו, שזה שכובש הרצוא ("איזהו גבור הכובש") הוא לא

(ד) ארי³⁸: ו' שמות יש לו (סנהדרין צה, א). "אריא דבי עילאי" (חולין נט, ב). עומדין כאריות וחוטפין ק"ש (לקו"ת ואתחנן ד"ה ואהבת סס"ב³⁹ בשם הילקוט. גם בלקו"ת תחלת עקב⁴⁰), תנחומא בלקי⁴¹.

38) בהערה זו מציין רבינו כו"כ ענינים בנוגע לארי. — ויש לעיין בשייכותם להמדובר בפנים.

39) ושם (יג, ב): "ובילקוט (יל"ש בלק רמז תשסט) עומדין כאריות חוטפין ק"ש, והיינו כי בחי' ארי' הוא ג"כ ע"ד הנ"ל דאור הגבורה בכלי החסד (כמ"ש לפנ"ז ש"אהבה הוא בחי' חסד .. אך פנימיותה שהוא המכוון מאהבה הוא בחי' אור הגבורה שהוא להיות הסתלקות וליפרד מן הפתילה") .. שארי' גימטריא גבורה, וכתוב ופני ארי' אל הימין .. וזהו עומדין כאריות דוקא כדי שיהי' בק"ש בחי' ואהבת כו"ו."

40) ושם (יג, ג) מבואר השייכות דארי' לענין האהבה שבק"ש באופן אחר: "פני ארי' אל הימין שהוא בחי' אהבה, ובמ"א כתיב ארי' שאג מי לא יירא .. שבחי' אהבה זו של בחי' ארי' למעלה הוא מבחי' התגלות גדולתו של הקב"ה .. שאינו יכול להתלבש תוך עלמין, ולכן תפול עליהם אימתה ופחד כו"ו" (אלא ששם לא הובא מאדו"ל עומדין כאריות וחוטפין ק"ש, כבלקו"ת ואתחנן).

41) יד — עה"פ (בלק כג, כד) "הן עם כלביא יקום" (וכ"ה בבמדב"ר פ"כ, כ. פרש"י עה"פ — נתבאר בלקו"ש חל"ג ע' 151 ואילך).

42) ע"ד האמור לעיל (ס"ג) ש"קל כנשר" שהוא מצד היראה הוא היפך ד"עז כנמר" שהוא מצד האהבה. ועד"ז "רץ כצבי", שקאי על מצוות (כנ"ל) ו"גבור כארי", שקאי על תורה (כדלקמן) — שהם תולדות האהבה והיראה — הם הפכים זמ"ז.

43) נוסף על הפירוש הפשוט — כברע"ב — "לכבוש את יצרך מן העבירות".

44) אבות ספ"ד (וראה תניא ספ"ג. לקו"ש ח"ד ע' 1217 ואילך).

45) משלי טז, לב.

מצד חלישות טבע הרצוא, אלא מצד הגבורה שלו, שאף שמצד טבעו יש לו רצוא חזק, ה"ה "גבור כארי" לכבוש תוקף הרצוא.

ובמדריגות הנ"ל (ש"עז כנמר קל כנשר רץ כצבי" הם אהבה יראה ועשיית המצוות), אפשר לומר ש"גבור כארי" הוא לימוד התורה⁴⁶, ובאופן שהלימוד הוא גם בענינים היותר חמורים בתורה שנמשלים ל"ארי", וכדאיתא בגמרא (ברכות יח, ב) עה"פ⁴⁷ "הכה את הארי וגו'", שלמד ספרא דבי רב (תורת כהנים), ופירש בתוד"ה ספרא: "מהארי דריש, שהוא חמור שבספרים". וכן מצינו "ארי עלה מבבל" (ב"ק קיז, א), "וארי שבחבורה" (שבת קיא, ב), "אין משיבין הארי" (גטין פג, ב) — ש"ארי" קאי אתלמיד חכם⁴⁸.

ומ"ש "גבור כארי" — שנמשל לזה לימוד התורה (לא רק ל"ארי" סתם, אלא גם ל"גבור כארי") — כי:

תנאי בלימוד התורה — שיברך בתורה תחלה, להמשיך מ"נותן התורה"⁴⁹, ושלא יהי' ח"ו כמו אלו שלא ברכו בתורה תחלה (נדרים פא, א וביאורו⁵⁰), וכן אמרו "כל האומר אין לו אלא תורה וכו' אפילו תורה אין לו" (יבמות קט, ב), אלא צריך להיות תורה ותפלה⁵¹.

(46) ואולי הכוונה שענין ה"שוב" (היפך הרצוא, שזהו"ע "גבור כארי") נעשה ע"י לימוד התורה (ראה תו"א בראשית א, ד ואילך. ובכ"מ).

(47) שמואל-ב כג, כ.

(48) ואולי י"ל שיש חילוקים במעלת תואר "ארי" בג' מקומות אלו, שלכן מצינים רבינו (לא כסדרם בש"ס, אלא) לפי סדר המעלה והחשיבות: לכל לראש — "ארי עלה מבבל" (ב"ק שם) — הדגשת מעלתו המיוחדת דה"ארי" לגבי כל שאר ת"ח, כולל גם ראש הישיבה, שלכן אמר לו "לעייין מר במתיבתא דלמחר". למטה מזה — "ארי שבחבורה" (שבת שם*) — "אני וארי שבחבורה תרגמינא" — שעם היותו "ארי שבחבורה", נזכר בחדא מחתא עם מישהו אחר, ולא עוד אלא שמקדימים אותו לה"ארי שבחבורה". ולמטה מזה — "אין משיבין את הארי" (גטין שם) — שהסיבה היחידה לכך שאין מפריכין את דבריו, היא, לפי ש"אין משיבין את הארי לאזר מיתה" (כי אילו הי' בחיים אולי הי' בידו להשיב על הפירכא).

(49) ראה לקו"ת מסעי צא, ג. פ' ראה כט, ג. ובכ"מ.

(50) ברין שם מביא מפ"י רבינו יונה ש"ודאי היו עוסקין בתורה תמיד .. (אלא) שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כ"כ שיהא ראוי לברך עלי' שלא היו עוסקים בה לשמה ומתוך כך היו מזלזלין בברכתה". וראה ב"ח לטווא"ח סמ"ז (ד"ה ומ"ש דאמר רב יהודה): "לא נתכוונו להתעצם ולהתדבק בקדושת ורוחניות התורה ולהמשיך השכינה למטה בארץ כדי שתעלה נשמתם למדרגה גדולה כו'", עיי"ש בארוכה.

(51) במק"א (רשימות חוברת א' ע' 5) כותב רבינו: "כי צ"ל תורה וגמ"ח, שגם תפלה בכלל — עיין פרש"י שבת" (קכו, רע"ב).

וזהו שאמרו רז"ל (שבת עז, ב) "אימת מפגיע על ארי", "ואין פגיעה אלא תפלה" (ברכות כו, ב) — שעפ"ז יש לפרש "אימת מפגיע על ארי", אימת תפלה (פגיעה) על תורה (ארי), שזהו תוכן הענין דברכו בתורה תחילה, שלא יהי' תורה בלבד, אלא תורה ותפלה דוקא.

וזהו שפירש רש"י ש"מפגיע" היא "חי' קטנה" — שרומז על תפלה שהוא רק "חיי שעה", משא"כ תורה שהיא "חיי עולם" (שבת י" ע"א⁵²), ו"חיי שעה" ביחס ל"חיי עולם" אינם אלא בבחי' "חי' קטנה"; אבל "קולה" (של ה"חי' קטנה", תפלה) גדול", כי ההמשכה שע"י תפלה היא גדולה למאד, עד שעושה רצון חדש, כידוע בענין "יהי רצון" (⁵³), "ושומע וירא שתהא ברי' גדולה ובורח", עכ"ל רש"י.

וזהו"ע "גבור כארי" בשייכות ללימוד התורה — דכיון שתנאי בלימוד התורה הוא שיהי' גם ענין התפלה, שענינה רצוא, צריך להיות גם ענין הגבורה לכבוש טבע הרצוא, כנ"ל.

ו. ותוכן ענינם של ד' מדריגות אלו ("עז כנמר" — מקרבת ה' ואהבתו, "קל כנשר" — מפני היראה והביטל, "רץ כצבי" — ענין הרצוא שבמצוות, ו"גבור כארי" — ענין השוב שבתורה, כנ"ל בארוכה) הוא נכלל ג"כ בר"ת של "תימא" (נוסף על פשטות הענינים דתורה, יראה, מצוות, אהבה) כנ"ל (ס"א) — להורות שבתחלה צריך להיות הקבלת עול מלכות שמים (ענינו של "יודא") על כל זה.

ותכלית כל עבודה זו בכל עניני', הוא (כסיום דברי יודא בן תימא) "לעשות רצון אביך שבשמים",

כי: ע"י עבודתו בכל הנ"ל, יעשה וימשיך לעוה"ז הגשמי, עולם העשי' ("לעשות") — רצון אביך שבשמים: רצון — כתר, אביך — חכמה, שבשמים — ז"א,

וכל בחי' אלו יעשה וימשיך לעוה"ז — מלכות⁵⁴.

52) ושם (ובפרש"י): "רבא חזי' לרב המנונא דקא מאריך בצלותי, אמר, מניחין חיי עולם (תורה) ועוסקין בחיי שעה" (תפלה צורך חיי שעה היא לרפואה לשלום ולמזונות).

53) ראה לקו"ת חקת טו, א. סה"מ מלוקט ח"ד ע' רנב ואילך, ובהנסמן שם.

54) אולי הכוונה: תורה ונותן התורה (גבור כארי) — חכמה וכתר, אהבה ויראה (עז כנמר

וקל כנשר) — ז"א, וקיום המצוות (רץ כצבי) — מלכות.

[וע"ד המבואר בפירוש "אביהם שבשמים" (לקו"ת שה"ש עוד ביאור הדברים ע"פ יונתי ס"ב⁵⁵) ד"היינו אור אבא הנמשך בז"א"].

*

ז. ועוד אפשר לומר בפירוש משנת יודא בן תימא באופן אחר, שמלמדנו: שאף שיהי' האדם במעלה פחותה ביותר (שעל זה רומז "עז כנמר וכו'", כדלקמן), מ"מ, אל יתייאש מן העבודה והעלי'. ובהקדמה — ש"כל אחד ואחד מישראל (כולל גם אדם שהוא במעלה פחותה ביותר) חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב" (56).

כי זה הכלל: "לפום גמלא שיחנא" (כתובות סז, א), וכיון שניתן לו חלק גם כזה (שלכן הוא במעלה פחותה ביותר), בודאי נתנו לו כחות נעלים ביותר, כדי לתקנן (את מעלותיו הפחותות), או שדוקא בהיותו במעלה פחותה הרי הוא גורם נח"ר — בעבודתו הפשוטה — ביותר. וע"ד האמור בתניא (פ' כז) גודל הנח"ר לפניו ית' בעבודת הבינונים שהם תמיד במלחמה ואינם יכולים לבטל הסט"א מכל וכל כל ימיהם.

ח. והנה, בני אדם בכלל נחלקים לב' שהם ד', וכד' חלוקות אלו הם ד' הענינים ד"עז כנמר קל כנשר רץ כצבי וגבור כארי", כדלקמן: החלוקה לב' — היא בתכונות נשמתם וגופם, או נפש האלקית ונפש הבהמית, וכיון שכל אחד מהם (הנשמה ונה"א, והגוף ונה"ב) נחלק לב' (כדלקמן), הרי הם ד' חלוקות.

החלוקה לב' בנשמה (נפש האלקית): (א) הנשמה מצד עצמה, (ב) והלבוש שנותנים לה, שזה תלוי בקידוש אב ואם (תניא ספ"ב, ובאריכות — לקו"ת להאריז"ל וירא⁵⁷ ד"ה ונחזור וכו' כי א"א).

והגוף ונפש הבהמית נחלק לב' (לב וכבד): (א) האיברים (שמקבלים מהכבד), או ג' הלבושים מחשבה דיבור ומעשה, (ב) וחיות האברים הנמשך מהלב, או המדות שמשכנם בלב.

(55) יט, סע"ג ואילך.

(56) תדבאר רפכ"ה.

(57) להעיר שבתניא שם: "כמ"ש האריז"ל כל זה בליקוטי תורה פ' וירא ובטעמי מצות פ' בראשית". — ואולי כוונת רבינו לדייק שבלקו"ת וירא מבואר הענין "באריכות", משא"כ בטעמ"צ בראשית רק בקיצור, ולכן הקדים אדה"ז הציון ללקו"ת וירא להציון לטעמ"צ בראשית שלפנ"ז.

וּלְהַעִיר, שֶׁבְנוּגַע לַגּוֹף יֵשׁ חֲלוּקָה לַג', שֶׁהָרִי בְּכֻלּוֹ הֵ"ג' שְׁלִיטִין",
הוא ג"כ מוח (מלבד הלב והכבד)⁵⁸, אֲבָל הַנֶּפֶשׁ הַבְּהֵמִית — עֵיקְרוֹ
מִדּוֹת, וְהַמוֹחַ אֵינוֹ אֵלָא בְּשִׁבִיל הַמִּדּוֹת (⁵⁹),

— וְלִכֵּן נֹאמֵר בְּתַנְיָא (פ"ט) שֶׁנֶּפֶשׁ הַבְּהֵמִית מִשְׁכְּנָה רַק בְּלֵב,
וְלֹא בְּמוֹחַ, כִּיּוֹן שֶׁעֵיקְרוֹ מִדּוֹת, וְהַמוֹחַ אֵינוֹ אֵלָא בְּשִׁבִיל הַמִּדּוֹת, וְנֶפֶשׁ
הָאֱלֹקִית בְּמוֹחַ. — (וְלַהֲעִיר מִדִּיּוֹק הַלְשׁוֹן בְּתַנְיָא שֵׁם: "מִשְׁכַּן נֶפֶשׁ
הָאֱלֹקִית הוּא בְּמוֹחִין שֶׁבְּרֹאשׁ וּמִשָּׁם מִתְּפַשֵּׁט לְכָל הָאֲבָרִים וְגַם בְּלֵב
בְּחֻלָּל הַיַּמְנִי וְכוּ"). וְלִכְאוּרָה, מִדְּקָאמֵר "בְּלֵב", וְלֹא "לֵלֵב", כְּמוֹ
שֶׁאָמַר "מִתְּפַשֵּׁט לְכָל וְכוּ", מִשְׁמַע, שֶׁנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית מִשְׁכְּנָה גַם
בְּלֵב⁶⁰) —

וְכִיּוֹן שֶׁהַנֶּפֶשׁ הַבְּהֵמִית עֵיקְרוֹ מִדּוֹת, וְהַמוֹחַ אֵינוֹ אֵלָא בְּשִׁבִיל
הַמִּדּוֹת, לִכֵּן הַחֲלוּקָה הִיא רַק לֵב: לֵב וְכַבֵּד].

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר יוֹדָא בֶן תִּימָא: שֶׁאֵף שֶׁבְּכָל בְּחִי' אֱלוֹ (בְּכָל ד')
הַבְּחִינּוֹת שֶׁבָּהֶם מִתְּחַלְקִים בְּנֵי אָדָם בְּתַכּוּנוֹת נִשְׁמָתָם וְגוֹפָם, ב' הַחֲלוּקוֹת
שֶׁבְּנִשְׁמָה וְנַה"א וְב' הַחֲלוּקוֹת שֶׁבְּגוֹף וְנַה"ב), הוּא בְּאוֹפֵן הַיּוֹתֵר פְּחוּת
— הָרִי, אֲדַרְבֵּה, בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם יִמְצָא כַח נִעְלָה, שֶׁעַל יְדוֹ
יִוְסִיף אוֹמֵץ בְּעִבּוּדוֹתוֹ בְּקוּדֵשׁ בִּיתֵר שֶׁאֵת.

וְעַל זֶה אָמַר "הוּי עֵז כְּנִמְר קַל כְּנִשֵּׁר רִץ כְּצַבִּי וְגַבּוֹר כְּאַרְיִי":
"עֵז כְּנִמְר קַל כְּנִשֵּׁר" — בִּיחֹס לְתַכּוּנוֹת הַנִּשְׁמָה וְנֶפֶשׁ הָאֱלֹקִית: עֵז
כְּנִמְר — בִּיחֹס לְלִבּוֹשׁ הַנִּשְׁמָה, קַל כְּנִשֵּׁר — בִּיחֹס לְהַנִּשְׁמָה עֲצָמָה;
ו"רִץ כְּצַבִּי וְגַבּוֹר כְּאַרְיִי" — בִּיחֹס לְתַכּוּנוֹת הַגּוֹף וְנֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית:
רִץ כְּצַבִּי — בִּיחֹס לְבִשָּׂר הַגּוֹף וְאֲבָרָיו אוֹ לְבוֹשֵׁי מַחֲשָׁבָה דִּיבּוֹר וּמַעֲשָׂה,
וְגַבּוֹר כְּאַרְיִי — בִּיחֹס לְחַיּוֹת הָאֲבָרִים וְהַמִּדּוֹת שֶׁבְּלֵב, וְכַדְלִקְמָן בְּפִרְטוּת.

ט. "עֵז" כְּנִמְר":

ה) לְהַעִיר, שֶׁעֵז בְּחַיּוֹת, הוּא כְּלָב, וְלֹא נִמְר (בִּיֵצָה כַּה, ב⁶¹).
דוֹב — הוּא עֵז (ס"א: מִסּוּכָן) יוֹתֵר מֵאַרְיִי (תוּס' ע"ז⁶² ב, ב ד"ה

(58) ראה זח"ב קנג, א: ג' שליטין אינן מוחא לבא וכבדא".

(59) ראה קיצורים והערות לתניא ע' קיד. סה"מ עטר"ת ע' רפט. תש"ט ע' 53. ועוד.

(60) ראה גם מ"מ, הגהות והערות קצרות לסש"ב פ"ט (ע' עז).

(61) ושם: ג' עזין הן .. כלב בחיות". — והא דנקט "עז כנמר" דוקא, ה"ז בגלל תכונה

מיוחדת שבעזות דנמר.

(62) אולי כוונת רבינו בהדגשת הציון ע"ז — לרמז תיבת "עז".

"נמר" — מורה על האופן היותר פחות בלבוש הנשמה, כי, לבוש הנשמה, תלוי בקידוש אב ואם בשעת תשמיש, וא"כ, נמר הרי זה לבוש היותר פחות במדריגה, כיון שבא מביאה אסורה כזו, חייבי מיתות ב"ד או כריתות רח"ל, עד שהוא ממזר⁶⁵. [וענין זה מרומז ב"נמר" — כי נמרי הוא ממזר⁶⁵, שנולד מן חזיר היער והלביאה (פי' הרע"ב אבות שם)].

וארו⁶³). וי"ל קצת ראי' לדברי התוס' — מסנהדרין (צח' ע"ב) ומעמוס (ה', יט) הובא שם בש"ס⁶⁴.

ו) נמר: ברש"ש (?) אבות הקשה על פי' הרע"ב שנמר הוא ממזר שנולד מחזיר ולביאה — דלא מצינו כזה⁶⁶.

אבל בפי' הרע"ב — יובן ג"כ הא דאיתא בקדושין (ע, א) "והם שמו עצמם כנמר" (דלפירוש רש"י שמפרש "כחי" זו שאינה מקפדת בזוג חברתה", אינו מובן מאי שנא "נמר" דקאמר "והם שמו עצמם כנמר" דוקא. אבל לפי' הרע"ב — אתי שפיר).

בשד"ח אסיפת דינים לד⁶⁷: נמר שהוא נולד מחזיר ולביאה וכו', והקשה ומפלפל מהא דקאמר בבכורות ח, א "כל שתשמישו ועיבורו שוה יולדים ומגדלים זה מזה", והרי חזיר ולביאה אין עיבורן שוה, דחזיר לששים יום, וארי לשלש שנים, כמ"ש בבכורות שם.

ז) ממזר: להעיר ממ"ש "וישב ממזר באשדוד" (זכרי' ט' ו'). הובא בקידושין עב, ב⁶⁸) — למעליותא.

63) ושם: "אע"ג דארי מלך, מ"מ, דוב הוא עז (ס"א: מסוכן) יותר".

64) בסנהדרין שם (ובפרש"י): "דכתיב כאשר ינוס איש מפני הארי ופגעו הדוב וגו' .. בא ואראך דוגמתו בעולם הזה, בזמן שאדם יוצא לשדה ופגע בו סנטר (שיודע מיצרי השדה וגבוליהן .. ובידו לרבות לאחד ולמעט לאחד, וכשפוגעו אותו סנטר רוצה למדוד שדותיו לקצר מיצרי השדה) דומה כמי שפגע בו ארי, נכנס לעיר פגע בו גבאי (גובה מס המלך) דומה כמי שפגעו דוב". — ומזה משמע שפגיעת הדוב חמורה מפגיעת ארי (שגם מי שינצל מפגיעת הארי, יפגע בו הדוב). והוי קצת ראי' לדברי התוס' שדוב הוא עז (מסוכן) יותר מארי.

65) ראה טושו"ע אה"ע ס"ד סי"ג.

66) ברש"ש לאבות שם: "זה דבר חדש זור, ולפ"ד לא יולידו, ולא ראיתי זאת בספרי הטבע". — וכנראה שלא הי' הרש"ש תח"י רבינו באותה שעה, ולכן מצינו בסימן שאלה.

67) כ"ה (סי' לר') בהוצאת ורשא תרנ"א (ב"דברי חכמים"). ובהוצאות שלאח"ז — בכללים מערכת הכ"ף כלל קכט (וראה גם מערכת הנו"ף כלל מב).

68) ושם (ובפרש"י): "ת"ר ממזירי .. טהורים לעתיד לבוא, דברי ר' יוסי. ר' מאיר אומר אין טהורים .. בשלמא לר' מאיר היינו דכתיב וישב ממזר באשדוד (יכדלו הממזרים מהם וישבו בפני עצמם), אלא לר' יוסי מאי וישב ממזר באשדוד, כדמתרגם רב יוסף ייתבון בית

אבל אז הרי הוא עז פנים, וכמאמר רז"ל מדחציף כולי האי שמע מינה ממזר הוא (עד"ז מצינו במס' כלה. פרש"י שבת ל, ב⁷²), והרי זה גם ענין של מעלה — כשישתמש בזה בקדושה (וע"ד מארז"ל "ג' עזין הן, ישראל (עז) באומות" (ביצה כה, ב)).

גם פירשו במדרש שמואל בהמשך משנת יהודה בן תימא: "הוא ה"י אומר עז פנים לגיהנום וכו' ותן חלקנו בתורתך" — שחלק העזות יהי' בתורה⁷³.

ונמצא, שגם כאשר לבוש הנשמה הוא היותר פחות במדריגה (שעל זה מורה "נמר") — הנה אם רק תהי' עבודתו כראוי, יוכל לעלות למדריגות נעלות ביותר. וכמו שאמרו רז"ל במשנה (הוריות בסופו) "ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ".

ומובן גודל החידוש שבדבר — שהרי, מצד התולדה, ישראל קדוש באומות, שבט לוי קדוש בישראל, כהנים בשבט לוי, וכהן גדול

"כסף מטהר ממזרים"⁶⁹ (קידושין עא, א). ממזר דלא ידיע לא חיי (יבמות עח, ב⁷⁰). "יכולין ממזרין ליטהר" (קדושין סט, א⁷¹).

ישראל לרוחצן (תרגום של וישב) בארעהון דהוו דמו בה לנוכראין" (תרגומו של ממזר, והכי קאמר וישב העם שהי' מנוכר מגבול ארצו ונטרד כממזר, באשדוד כו').
 (69) "המטומעים בישראל מחמת ממונם, והוא גורם להם שיטהרו, שלעתיד לבוא אין הקב"ה מבדילים מאחר שנדבקו בהם משפחות ישראל הרבה" (פרש"י).
 (70) ושם (ובפרש"י): "ממזרא לא חיי (שלא יטמעו כשרים בדורותיו) .. דידיע (לכל בכרוו) חיי (הוא ודורותיו, דלא מיטמעי ביי), דלא ידיע (כלל) לא חיי (אפילו הוא, שלא ישא כשרה), דידיע ולא ידיע עד תלתא דרי כו'".

(71) ושם: "כיצד ממזר שנשא שפחה הולד עבד, שחררו, נמצא הבן בן חורין".
 (72) במס' כלה: "עז פנים, רבי אליעזר אומר ממזר" (מי שהוא עז פנים סימן הוא שהוא ממזר — נחלת יעקב). ובכלה רבתי רפ"ב: "ר' יהודה אומר עז פנים לגיהנם .. מ"ש דר' יהודה, דכתיב (משלי כא, כט) העיז איש רשע בפניו, כיון דמעזי פנים נקרא רשע .. אין לעז פנים תשובה". ובפרש"י שבת: "ומעזות פנים, שלא יצא עלי שם ממזרות דהוא עז פנים".
 אבל הלשון "מדחציף כו' ממזר הוא" — לא נמצא (כי אם לענין רשע): "מדחציף כולי האי שמע מינה רשיעא הוא" — ב"מ פג, ב). ולכן כותב רבינו שמצינו רק עד"א.

(73) ושם: "והחסיד ז"ל כתב עז פנים לגיהנם וכו' יהי רצון וכו' .. ועוד התפלל שנית ואמר ותן חלקנו בתורתך, כלומר, אם טבענו נטוי אל העזות בדרך טבע, עשה עמנו אות לטובה ואותו החלק של העזות אשר חקוק בטבענו תן אותו החלק של העזות שיהי' בתורתך, כלומר שלא נבוש ולא נכלם מלשאל מהרב מה שיסתפק לנו בתורה, רק יהי' לנו עזות פנים לשאל, כי לא הביישן למד, באופן שאותו החלק של עזות המוטבע בטבענו תנה אותו שיהי' בתורתך ולא בדבר אחר".

בכהנים⁷⁴. וענין הכה"ג בפרט תלוי בצניעות, וכמו שאמרה קמחית שזכתה לז' בנים כהנים גדולים, מפני שהיתה צנועה ביותר, כפי שאמרה "מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי" (יומא מז' ע"א"). ולעומת זאת, ממזר שבא מביאה אסורה שיש בה חיוב מיתת ב"ד או כרת רח"ל — הוא היפוכו לגמרי. ובכל זאת אם הוא תלמיד חכם, הוא קודם לכהן גדול עם הארץ.

י. "קל כנשר":

"נשר" — מורה על האופן היותר פחות בהנשמה מצד עצמה. ובהקדמה — דנשמה וגוף נמשלו לעוף ובהמה⁽⁷⁶⁾. ולכן — אפשר לומר — דעופות טהורים מרובים על הטמאים, ובבהמה הוא להיפך, שהטמאים מרובים על הטהורים (חולין סג, כ"י, בגשם ובעוה"ז רובו ככולו רע, ורק מעט טוב מעורב בו (תניא פכ"ד⁷⁸), משא"כ בנשמה שהיא מעולם העליון. ודוגמתו בבהמה ועוף שאליהם נמשלו גוף ונשמה, שבבהמה (גוף) מרובים הטמאים, ובעוף (נשמה) מרובים הטהורים⁷⁹. והנה, כמו שהרוחניות וצד הקדושה — בחלק התחתון שלו,

ח) ובירושלמי יומא (פ"א ה"א) קרון עלה — אַקמחית — כל כבודה בת מלך וגו' לבושה⁷⁵, והובא בפירש"י (יומא מז', א) "ראיתי בהש"ס ירושלמי כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה, אשה צנועה וכו' לצאת ממנה כה"ג הלבוש משבצות וכו'".

74) ראה רמב"ם הל' כלי המקדש רפ"ג: "זרע לוי כולו מובדל לעבודת המשכן". וברפ"ד: "הכהנים הובדלו מכלל הלויים .. שנאמר ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים". ובהי"ב שם: "וממנין כ"ג הוא ראש לכל הכהנים" ("שמונה מעלות זו למעלה מזו" — הי"ט).

75) תהלים מה, יד.

76) ראה ערה"כ ערך בהמה: "גוף נמשל כבהמות". ובערך עוף: "נשמה עוף השמים .. הנשמה נמשלה לעוף פורח".

77) ושם: "גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם שבהמה טמאה מרובה מן הטהורות .. (ו)שעופות טהורין מרובין על הטמאין".

78) בתניא שם (ועד"ז בספ"ו): "שהרע שבעוה"ז החומרי הוא שמרי הקליפות הגסות כו' והוא תכלית הבריור כו' ולכן כל מעשה עוה"ז קשים ורעים והרשעים גוברים בו וכו'". — ויש לעיין מהו הטעם שאינו מציין לתניא פ"ז, ששם נזכר הלשון (המובא כאן) "רובו ככולו רע וכו'".

79) ראה גם כלי יקר שמיני יא, יג. עיון יעקב לע"י חולין שם. "רשימות" חוברת כג ס"ע 6 ואילך.

שהוא חלק המתלבש בגוף — מתחלק לכ"ד משמרות כהונה לוי' ומעמדות (תענית פ"ד מ"ב⁸⁰), ומקורם שהוא התורה [שהרי התורה היא מקור כנסת ישראל, דישראל"ל ר"ת יש ששים ריבוא אותיות לתורה⁸¹, שכל אות מקור לנשמה] מתחלק לכ"ד ספרים,

כן גם הקליפה לעומתה (לעומת חלק התחתון של צד הקדושה, חלק המתלבש בגוף) — בחלק העליון שבה, שהיא הנשמה טמאה — נחלקת ג"כ לכ"ד עופות טמאים (חולין סג, א⁸²).

משא"כ עופות טהורים — שמורה על הקדושה בבחינות העליונות (וכן להבדיל ברבבות הבדלות וכו'⁸³ — סט"א במדריגות התחתונות (שהיא לעומת הקדושה במדריגות העליונות), בהמות טמאות שמספרם מרובה יותר מן הטהורות) — אין מספר (חולין סג, ב⁸⁴), כי, הנשמה שנמשלה לעוף היא "חלק אלקה ממעל ממש"⁸⁵, וכמו שהוא ית' בלי גבול, כן גם החלק ממנו הוא בלי גבול, וזהו ש"לעופות טהורים אין מספר".

— ולהעיר, שהאמור לעיל בנוגע לחלק העליון דהקליפה, שהיא נשמה טמאה, שהוא לעומת חלק התחתון בהרוחניות וצד הקדושה שהוא חלק המתלבש בגוף (שבשניהם היא החלוקה לכ"ד) — הוא ע"ד שהרוחניות שבחומר מתאחד עם החומריות שברוחניות⁽⁸⁶⁾.

והנה, בעופות יש ד' סימני טהרה⁸⁷. והענין בזה בנשמות שנמשלו לעופות — שישנם נשמות שאף שהן טמאות, רח"ל, בכל זאת, איזה

ט) סימני עופות⁸⁷: אצבע יתרה. זפק. דורס. קרקבנו נקלף. אותיות הבי שלהם — ר"ת צפור (לקו"ת להאריז"ל פ' ראה⁸⁸). להעיר מהפלוגתא

(80) ושם: "התקינו נביאים הראשונים עשרים וארבעה משמרות, על כל משמר ומשמר הי' מעמד בירושלים של כהנים ושל לויים ושל ישראלים".

(81) מגלה עמוקות אופן קפו.

(82) ושם: "עשרים וארבעה עופות טמאין הן".

(83) כהלשון הרגיל בכ"מ (ראה — לדוגמא — תניא פל"ז (מט, א)) להבדיל ברבבות הבדלות לאין קץ.

(84) ושם: "לעופות טהורים אין מספר".

(85) תניא רפ"ב.

(86) ראה סה"מ תרנ"ט ע' קה. תרס"ג ס"ע ג' ואילך. תרס"ט ע' נא. עת"ר ע' עט. ועוד.

(87) ראה חולין נט, א. סא, א.

(88) ושם: "אות ב' דאצבע הוא צ', אות ב' דזפק הוא פ', אות ב' דדורס הוא ו', אות ב'

דקרקבן הוא ר', הרי צפור".

צד קדושה יש בהם: ג' סימני טהרה, ב' סימנים, או עכ"פ סימן אחד.

(חולין קלט, ב⁸⁹. ופליג בזה בירושלמי נזיר פ"א ה"א⁹⁰) שבשם "עוף" נקראים גם הטמאים, משא"כ בשם "צפור" נקראים רק הטהורים⁹¹. הובא הפלוגתא ברמב"ן עה"ת (ויקרא יד' ד').

אווז — אין לו זפק (יו"ד סי' כ⁹²). והענין בזה — כי בזפק נקבץ המאכל, ונהנה ע"י כך מן המאכל, ולכן אינו קרב (ויקרא א' טז⁹³), וצריך שיהי' זה (המאכל) במקום בפ"ע (בזפק), משא"כ אם אינו כן (שאין לו זפק שבו יתקבץ המאכל) — העוף טמא. ורק אווז טהור אף שאין לו זפק — לפי ש"הרואה אווז בחלום יצפה לחכמה" (ברכות נו, א), וקארי לתלמידי חכמים קאקי חיורי (אווזים לבנות) (כתובות פה, א גטין עג, א), וכן בעובדא דרבה בר בר חנה היו אווזי (לקו"ת ד"ה בהעלותך הב' ס"ה⁹⁴), וכיון שאווז הוא מבחי' החכמה, ה"ה למעלה מהבריור, לפי שהבריור הוא בבחי' שלמטה מהחכמה ששם הי' ענין השבירה, משא"כ בבחי' החכמה, שעז"נ ימותו ולא בחכמה⁹⁵. וצ"ע בכל זה.

89) ושם: "עוף, משמע לן בין טהור בין טמא, צפור, טהור אשכחן דאיקרי צפור, טמא לא אשכחן דאיקרי צפור".

90) ושם: "אית תניי תני כל עוף טהור קרוי ציפורין, ואית תניי תני כל עוף בין טמא בין טהור קרוי ציפורין. מן דמר כל עוף טהור קרוי ציפורין, כל צפור טהורה תאכלו, ומן דמר כל עוף בין טמא בין טהור קרוי ציפורין, אמור לצפור כל כנף".

91) ויומתק ע"פ הרמז בר"ת ד"צפור" — אות הב' של ד' סימני טהרה דעופות.

92) ביו"ד שם ס"ב (ברמ"א): "ועוף שאין לו זפק כו", ובבאר הגולה: "פי' כגון אווזא". — וראה דרכי תשובה שם סקכ"ט. שם ספ"ב סק"ח.

93) "והסיר את מוראתו (מקום הרעי, וזה הזפק — פרש"י) גו' והשליך אותה גו' אל מקום הדשן" (וראה זבחים סה, א. רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ו הכ"א).

ואולי כוונת רבינו לציין גם לויק"ר פ"ג, ד: "העוף הזה פורח וטס בכל העולם .. ואוכל מן הגזלות ומן החמסים, אמר הקב"ה, הואיל והזפק* הזה מלא גזילות וחמסין אל יקרב לגבי המזבח".

94) ושם (לב, סע"ב ואילך): "ובזה יובן המעשה דרבכ"ח בב"ב (עג, ב) בענין הנהו אווזי דשמטי גרפייהו משמנייהו וקא נגדי נחלי דמשחא מתותייהו אמינא להו אית לן בגווייכו חולקא לעלמא דאתי .. אווזי דייקא לפי שבה יש הרמז להתפשטות וגילוי ח"ע גם למטה, וכמארו"ל בברכות (דנ"ז א') הרואה אווז בחלום יצפה לחכמה, שנאמר חכמות בחוץ תרונה .. וגם שהאווזות הם לבנים אשר מורה על שרש החכמה, ולכן קרא רבא לרב פפא ורב הונא בדרי" קאקי חיורי כו" (וראה גם ספר הערכים חב"ד ערך אווז (ע' קצו ואילך). וש"נ).

95) לשון הכתוב — איוב ד, כא. וראה לקו"ת פ' ראה לא, ב. ובכ"מ.

(* אבל בפרש"י עה"פ: "המעיס שאכלו מן הגזל", כלומר, לא רק הזפק (שבו נקבץ המאכל). שמלא גזילות, אלא גם המעיס שאכלו מן הגזל (ולכאורה, הביאור שבפנים מתאים יותר ללשון המד"ר).

והאחד היחיד שאין בו כל סימן טהרה (אפילו לא סימן אחד) הוא נשר: "נשר מיוחד שאין לו אצבע יתרה, וזפק, ואין קורקבנו נקלף, ודורס ואוכל" (שם סא, א).

וזוהו שאמר יודא בן תימא "הוי כו' קל כנשר" — שאף אם נשמתו היא גסה ביותר, ואין לה אף סימן א' של טהרה ("כנשר"), בכל זאת תקוה יש לו על ידי עבודה הראוי', להתעלות בעילוי אחר עילוי,

ואדרבה, הנשר הוא קל יותר מכל העופות, ופורה למעלה מהם, וכידוע הפירוש על "ישארו על אברתו", שהנשר פורה למעלה מכל העופות (רש"י דברים לב' יא'⁹⁸) — שכיון שנפל למטה ביותר, הרי זה מוכיח ששרשה למעלה יותר [וכידוע בארי' ושור, שארי', שנפל למטה יותר שהוא חי' טמאה, שרשו הוא למעלה משור שהוא בהמה טהורה (⁹⁹)], ויכול הוא להגיע עד לשרשו, למעלה יותר.

יא. "רץ כצבי":

"צבי" — מורה על האופן היותר פחות בבשר הגוף ואבריו, או בלבושי מחשבה דיבור ומעשה. והענין בזה — שבשר הצבי אינו שמן (כתובות קיב, א), כי השומן מורה על הביטול (לקו"ת ד"ה בהעלותך הב'¹⁰⁰), והוא (הצבי) אינו מרגיש בעצמו ביטול כלל, אלא אדרבה, הבשר — שהוא מיסוד האש, היפך המים שענינם ביטול (לקו"ת ד"ה בהעלותך הב'¹⁰¹) — הוא אצלו בתוקפו. כי הבשר הוא

(חולין נו, ב) הני אוווי דידן כעוף של מים דמיין כו'. (מאו"א א' קס"ב) אוווי נקרא החכמה⁹⁷.

96 ראה גם לקו"ת הנ"ל: "ובאוונות ג"כ ארז"ל הני אוווי דידן כעוף של מים דמיין כו', והוא רמו ג"כ למ"ש ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

97 ושם: "אווי גי' מילוי מ"ה כ"ח מ"ה חכמה".

98 ושם: "שאר העופות יראים מן הנשר שהוא מגבי' לעוף ופורה עליהם לפיכך נושאן ברגליו מפני הנשר, אבל הנשר אינו ירא אלא מפני החץ לפיכך נושאן על כנפיו".

99 ראה תו"א וישלח כה, ג: "כתיב פני ארי' אל הימין ופני שור מהשמאל, שבחי' פני השור הוא למטה ממדרגת הארי' שבמרכבה, שבחי' פני ארי' הוא אל הימין כו', ואעפ"כ, למטה בעוה"ז הרי השור הוא בהמה טהורה והארי הוא חי' טמאה. והענין, כי אדרבה, מה שהוא למעלה במדרגה יותר גבוה אין לו התלבשות בכלי למטה להיות גילוי בחינתו כמו שהוא למעלה בקדושה .. ואז הוא בחי' חי' טמאה כו'".

100 ושם (לב, א): "שמן הוא בחי' חכמה .. בחי' מ"ה ואין, והיינו שנמשך הביטול כו'".

101 ושם (לא, סע"ג ואילך): "הבשר הוא מבחי' גבורות .. לפי ששרש כל הבהמות וחיות

סומקא — (חולין¹⁰²), ואודם שממנו בשר (נדה לא, א) — שמורה על ענין הגבורות ויש, היפך הביטול, כי הוא מגשים.

(ואולי לכן אומרים בכמה מקומות: "העיני בשר לך" (איוב יו"ד, ד), "בשר ורוח" (103), ועוד — בשר בניגוד לרוח — כי הבשר הוא מגשים).

ולכן אמרו רז"ל "עם הארץ אסור לאכול בשר" (פסחים מט, ב), כי כיון שבעם הארץ אין בחי' הביטול — וכנ"ל¹⁰⁴ שנצרכו לסיוע המלך גם לצורך ביטול היש בלבד — הרי לא די שלא מעלה את הבשר ע"י אכילתו, אלא אדרבה, שהבשר מגשימו¹⁰⁵, ורק תלמיד חכם — שהוא תלמיד דבחי' החכמה, שעליו נאמר¹⁰⁶ "דברי חכמים בנחת נשמעים", שטבעו הוא היפך ההתפעלות ויש — מותר לאכול בשר.

ויש להוסיף, שענין הגבורות ויש (היפך הביטול) שבבשר הוא עד כדי כך שגם לאחר הבירור דבשר נכלל הוא ביש דקדושה, התפעלות ורצוא, יש דקדושה¹⁰⁷, שלכן אמר משה רבינו ע"ה "מאין לי בשר"¹⁰⁸, שגם בשר שנתברר, הוא עדיין למטה מבחינתו של משה, "שהי' נעלה מאד מבחי' גבורות של הבשר אף כמו שהם לאחר הבירור כו", כיון שענינו הוא "ונחנו מה"¹⁰⁹, ביטול¹⁰⁵.

והנה, אז (כשאמר משה "מאין לי בשר") הגיז שליו מן הים¹¹⁰, שהיו שמנים למאד (יומא עה, ב), ששומן מורה על בחי' החכמה, ביטול, וכנ"ל. ועז"נ¹¹¹ "היד ד' תקצר", בתמי' — שגם בבשר יומשך שיהי' בטל¹⁰⁵.

הוא מארי' ושור שבמרכבה והם הם בחי' גבורות, וכמ"ש במרכבת יחזקאל בוערות כמראה הלפידים וכן השרפים לשון רשפי אש, ולכך גם הבהמות והחיות שנשתלשלו מהם הם ג"כ בחי' גבורות ולכך בשרא הוא סומקא כו".

(102) ראה חולין מו, ב. צג, ב (ולהעיר מנזיר לא, ב. גיטין סז, ב).

(103) ראה ישעי' לא, ג: "בשר ולא רוח".

(104) נדפס בחוברת ז' ע' 37 (וראה גם שם ע' 39 הדיוק "בפני העם", עוממות, ואולי

מודגש זה יותר בעם הארץ).

(105) ראה לקו"ת בהעלותך הנ"ל.

(106) קהלת ט, יז.

(107) ראה לקו"ת שם: "גם אחר הבירור וההעלאה הוא נכלל בגבורות דקדושה ..

התלהבות ורשפי אש .. יש מי שאוהב".

(108) בהעלותך יא, יג.

(109) בשלח טז, ז-ח.

(110) בהעלותך שם, לא.

(111) שם, כג.

משא"כ בשר הצבי — שאינו שמן, היינו, שאינו נרגש בו הביטול כלל.

וזהו שאמר יודא בן תימא "הוי כו' רץ כצבי" — שאף אם בשר גופו ואבריו הם באופן היותר פחות שאין נרגש בהם ענין הביטול כלל, בכל זאת, הרי ישתמש בזה (בתכונת הישות) ברצוא בעבודת ד' (שזהו"ע יש דקדושה, התפעלות ורצוא), כריצת הצבי שהיא יותר מכל החיות והבהמות, עד שאי אפשר לרכוב עליו,

אלא שתנאי בריצה (רצוא) זו — שתהי' כמו ריצת הצבי שכשהוא רץ הוא מביט לאחוריו (נסמן לעיל ס"ד), היינו, שאף שעיקר עבודתו הוא ברצוא, עם כל זה גם "שוב" צריך להיות. ואז יגיע ע"י הרצוא למדריגה היותר נעלה, שאי אפשר להגיע לשם ע"י שוב והמשכה (לקו"ת¹¹²).

ולכן צבי הוא ג"כ לשון חמדה וחפץ, כמ"ש "ונתתי צבי בארץ חיים", ודרשו רז"ל "ארץ שצביוני בה" (יחזקאל כו' כ'. כתובות קיא, א).

ואף שהצבי אינו מקבל מרות⁽¹¹³⁾, שאין בו ביטול, כי אין בשרו שמן (כנ"ל) — בכל זאת, כשבא אל העדר הוא חביב ביותר⁽¹¹⁴⁾.

ומעלה מיוחדת בצבי (לגבי נמר נשר וארי) — שגם קרנים יש לו, ש"קרן", ב' פירושים הפכיים יש בו¹¹⁵:

פי' הא' ב"קרן" — מלשון קרן זוית, שהוא אפס⁽¹¹⁶⁾, וכן

(112) ראה לקו"ת פ' ראה כח, ג: "בבחי' העלאה יוכל להיות התגלות מבחי' עליונה יותר" (מאשר בבחי' המשכה). ושם מסעי צו, סע"א ואילך: "ההעלאה הוא למקום גבוה מה שא"א שיהי' משם שום המשכה" (וראה גם "רשימות" חוברת לז בסופה).

(113) ראה במדב"ר פ"ח, ב: "הצביים במדבר (הרחב הגדול) .. אין דרכם ליכנס לשוב בני אדם". ובפי' עץ יוסף: "אינו נכנע לבני אדם".

(114) ראה במדב"ר שם: "למלך שהיתה לו צאן .. פעם אחד נכנס צבי אחד עם הצאן .. הי' המלך אוהבו .. הרבה .. לא נחזיק טובה (בתמי') לזה שהניח כל המדבר הרחב הגדול .. ובא ועמד בחצר".

(115) ע"ד ב' ההפכים הנ"ל — שאף שאינו מקבל מרות, מ"מ, כשבא אל העדר הוא חביב ביותר; אף שאין בו ביטול, יכול להשתמש בהרצוא להגיע למדריגה היותר נעלה. ועד"ז בנוגע לב' הפירושים ההפכיים ב"קרן" (כדלקמן בפנים) — אפס וטפל, ועיקר התוקף ובחי' היותר נעלה.

(116) ראה סידור (עם דא"ח) סז, א. צב, ג. ביאוה"ז לאדהאמ"צ במדבר קמד, ג ואילך. ועוד.

קרניים וטלפיים הם מן הטפל¹¹⁷ (תו"א וישב ד"ה בכ"ה בכסלו¹¹⁸).
ובאוה"ת בהג"ה לד"ה זה¹¹⁹ נתבאר אופן הב' דלקמן באריכות).

ופי' הב' ב"קרן" — שהוא עיקר התוקף, כמו "וירם קרן לעמו" (תילים קמח', יב), "וקרן ישעי" (שם יח' ג')¹²¹, ועוד רבים. ועוד זאת, ש"קרן" מורה על בחי' היותר נעלה, וכמאמר רז"ל (חגיגה יג, א) "קרני החיות — קרן דוקא — כנגד כולן", שאין עוד למעלה מזה. וכנ"ל שדוקא ע"י רצוא ועלי', יוכל לעלות למעלה ביותר, שאי אפשר ע"י "שוב" להגיע שמה.

יב. "גבור כארי":

"ארי" — מורה על האופן היותר פחות ביחס לחיות האברים הבא מהלב, וביחס להמדות שמשכנם בלב, "אשר לבו כלב הארי" (122), דהיינו, מדות רעות למאוד. כי אין לו בוש כלל. וכמו הארי שמכל החיות הוא היחידי שדורס ואוכל מחיים (פסחים מט, ב¹²³) למלא תאותו.

ועל זה אומר יודא בן תימא "הוי כו' גבור כארי" — שגם בזה יכול להשתמש בקדושה — לכבוש יצרו ביותר, שיהי' "כיתרון האור מן החשך וגו'"¹²⁴, וכנ"ל (ס"ה) בפירוש "טוב ארך אפים מגבור וגו'", "טוב ארך אפים הבא מצד הגבורה של כבוש היצר".

י (למצוא בנגלה¹²⁰).

117) לכאורה הכוונה כאן ב"אפס" ו"טפל" — לא לענין הביטול (שהרי הצבי אין בו ביטול), אלא להורות על פחיתות הדבר.

118) ושם (ל, א): "בחי' קרניים וטלפים שמרים ופסולת".

119) אוה"ת דרושי חנוכה ש, ב ואילך.

120) אולי הכוונה שדין קרניים וטלפים חלוק מדין הבשר (ראה) — לדוגמא — חולין עז, ב. קיד, א. קיז, ב. ועוד), שהטעם מזה הוא להיותם טלפים (קרניים) — באנפי נפשיהו לאו אוכלא ניהוו, וטלפים — "משום שומר" (פרש"י שם קיז, ב).

121) אולי י"ל הטעם שמקדים רבינו הפסוק "וירם קרן לעמו" (שבקאפיטל קמח) להפסוק "וקרן ישעי" (שבקאפיטל יח) — לפי שפסוק זה ("וירם קרן לעמו") דוקא הובא באוה"ת הנ"ל. אלא, שבאוה"ת מבואר ענין הרוממות דקרן ("רמה קרני"), ולכן הובא הפסוק "וירם קרן לעמו", וכאן מדגיש רבינו ענין התוקף דקרן, ולכן מוסיף ומביא גם הפסוק "וקרן ישעי", שתוכן הפסוק הוא בנוגע לענין החזק ("ה' סלעי ומצודתי... צורי", "חוקי כצור וסלע", "מגדל גבוה וחזק"), ועל זה נאמר "קרן ישעי", "דרך המקרא לכנות החזק בקרן" (מצו"צ).

122) לשון הכתוב — שמואל-ב יז, יו"ד.

123) בפסחים שם: "ארי דורס ואוכל". ובתוד"ה מה: "דורס ואוכל ואין ממתין עד שתמות".

124) לשון הכתוב — קהלת ב, יג.

יג. ומכל ד' בחי' אלו — נמר נשר צבי וארי, שמורים על האופן היותר פחות בנוגע לד' החלוקות דלבוש הנשמה (נמר), הנשמה עצמה (נשר), בשר הגוף ואבריו (צבי), וחיות ומדות שבלב (ארי) — רק הצבי הוא חי' טהורה¹²⁵, כי:

רק תנאי אחד בכל זה, שמבלי הבט על היותו בדרגא היותר פחותה יוכל לעלות בעילוי אחר עילוי, עד שיגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב (כנ"ל ס"ז), ותנאי זה הוא בנוגע לבשר הגוף (שעל זה מורה ה"צבי") — שיהי' גוף ובשר כשר (שזהו שרק הצבי הוא חי' טהורה) — היינו, שיהי' מישראל,

ואז — בודאי לא ידח ממנו נדח¹²⁶, ומסייעים בידו לעלות מעלה מעלה.

(125) ראה גם לעיל סוס"ד.

(126) ע"פ לשון הכתוב — שמואל-ב יד, יד. וראה הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ג. תניא

ב"ה, ז' תשרי, תשג"ה.

(ר"ה פ"ד מ"א) יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת במקדש היו
תוקעין אבל לא במדינה.

הנה מצות תק"ש בר"ה ענינה תשובה וכמו שפירשה הרמב"ם בהל'
תשובה פ"ג ה"ד באר היטב,

— וי"ל דיוק ל' הרמב"ם שם "בראש השנה" שהוא למעוטי תק"ש
דיובל דרמז אחר בהם —

והנה התשובה היא לפי ערך ההנהגה במשך ימי השנה ועל ההנהגה
במשך ימי השנה. ולכן הנוהג במנהג ד"א, בל"ט מלאכות דימי החול,
הנה גם ר"ה ותק"ש שלו "חלים" בימי החול. אבל ת"ח שאין להם
בעולמם אלא עסק התומ"צ, חפצי שמים ולא חפצין דימות החול (שבת
קיי"ג ע"א), ולכן נקראים ת"ח שבת (זח"ג כ"ט ע"ב. ומרומז בשבת קיי"ט

ב"ה כו': נרשם על נייר המכתבים של "מחנה ישראל", ובראשו, בכת"ק: לאיזה רבנים,
ומצויין בו גם שמו של הרב יאלעס (בשפת המדינה: Yalles).
בתחלת המכתב מופיע הקטע דלהלן:

שלא להוציא מכתב פנוי אעתיק בזה ראשי פרקים ממה שעלה בדעתי בהתועדות
— פארברענגען — במסבת בני תורה בימים האלו.
והעביר קולמוס על קטע זה.

הרמב"ם .. באר היטב: ושם: "אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו,
כלומר, עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה
וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא
יועיל ולא יציל, הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם, ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה
ומחשבתו אשר לא טובה וכו'".

1: בגוף המכתב ניתוסף בגוכתי"ק הציון "1", אבל לא נמצא איזה הערה על זה.
תק"ש דיובל: כמ"ש (בהר כה, ט"י) "והעברת שופר תרועה בחודש השביעי בעשור לחודש
ביום הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם וקדשתם את שנת החמשים שנה גו' יובל גו'". וראה
רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"י ה"י: "מצות עשה לתקוע בשופר בעשירי לתשרי בשנת היובל
.. ותוקעין בשופר תשע כדרך שתוקעין בר"ה".
דרמז אחר בהם: היינו, שבתק"ש דיובל ישנו רמז אחר — דלא כהרמז בתקיעת שופר בראש
השנה שהו"ע התשובה.

הנוהג במנהג ד"א: ראה ברכות לה, ב: "הנהג בהם מנהג דרך ארץ".
חפצי שמים .. (שבת קיי"ג ע"א): בשבת שם: "ממצאו חפצין, חפצין אסורין, חפצי שמים
מותרין".

זח"ג כ"ט ע"ב: "ת"ח .. אתקריאו שבתות כו'".

ע"א: ר' אמי ור' אסי מכתפי כו' אילו איקלע לן ר' יוחנן כו'), הרי אצלם הוא דין דיו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת. ולכן אין תוקעים במדינה, דאין להם עסק שם כלל, ובמכש"כ מכה"ג, דת"ח קודם לכה"ג (סוף הוריות), ועל כה"ג נאמר ומן המקדש לא יצא, ותורתו מצלא עליו.

— ולהעיר מרמב"ם הל' כלי המקדש פ"ה ה"ז. ב"ב (ח' ע"ב) השתא נמי דעתאי עילויהו ורבנן מאי כו'. תוד"ה זה סוטה (כ"א ע"א) ועוד —

אבל לא תימא דאין כלל תק"ש בת"ח, כי במקדש — מקום שאין שם שייכות לעניני חול, שהרי לא יכנס אדם להר הבית כו' (סוף ברכות) — היו תוקעין, כי גם בזה צ"ל תשובה, וע"ד מארז"ל ברכות (כ"ח:): בר"נ בן הקנה וריב"ז, עובדא דרע"ק אליבי' דתי' הר"י מקורבייל בתוד"ה מבטלין כתובות (י"ז ע"א), עובדא דירוש' פסחים פ"ג ה"ז ועוד.

ומרוח בשבת קי"ט ע"א: ר' אמי .. כו': ושם (ובפרש"י): ר' אמי ורבי אסי מכתפי ועיילי מכתפי ונפקי (בע"ש יוצא ונכנס להביא תמיד משואות כלי תשמיש ובגדי חופש ומגדים כאדם שמקבל את רבו בביתו ומראה לו שהוא חשוב וחרד לכבודו לטרוח ולהרבות בשבילו), אמרי, אילו איקלע לן רבי יוחנן מי לא מכתפינן קמיה" (וראה גם הנסמן בשערי זהר לשבת שם).

ומן המקדש לא יצא: אמור כא, יב.

ותורתו מצלא עליו: ראה סוטה כא, א.

ולהעיר מרמב"ם .. ב"ב .. תוד"ה זה סוטה כו': ברמב"ם שם: "ובית יהי' לו (לכה"ג) מוכן במקדש והוא הנקרא לשכת כה"ג. ותפארתו וכבודו שיהי' יושב במקדש כל היום, ולא יצא אלא לביתו בלבד בלילה או שעה ושתיים ביום, ויהי' ביתו בירושלים ואינו זו משם". ובב"ב שם (ובפרש"י): "ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד, אלו מלמדי תינוקות .. כגון רב שמואל בר שילת דרב אשכחי" .. דהוה קאי בגינתא, א"ל שבקתי' להימנותך (שהיית רגיל ללמדם באמונה וללמד ולישב על גבם תמיד), אמר לי' הא תליטר שנין דלא חזיא לי, והשתא נמי דעתאי להתם (להתינוקות). ורבנן מאי (תלמידי חכמים העוסקים בתורה תמיד מאי כתיב בהו)". ובתוס' סוטה שם: "סתם תלמיד חכם תורתו אומנתו ועוסק בה ומהרהר כל שעה ואינו הולך ד' אמות בלא תורה".

לא יכנס אדם להר הבית כו': ושם: "במקלו ובמנעלו ובפונדתו ובאבק שעל רגליו ולא יעשו קפנדריא כו'" — שזה מורה שהמקדש הוא מקום שאין שם שייכות לעניני חול.

מארז"ל ברכות (כ"ח:): בר"נ בן הקנה וריב"ז: ושם: "ר' נחוניא בן הקנה הי' מתפלל בכניסתו לבית המדרש .. אמרו לו מה מקום לתפלה זו, אמר להם בכניסתי אני מתפלל שלא יארע דבר תקלה על ידי"; "כשחלה רבי יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידי לבקרו, כיון שראה אותם התחיל לבכות .. איני יודע באיזה דרך מוליכין אותי וכו'".

עובדא דרע"ק אליבי' דתי' הר"י מקורבייל בתוד"ה מבטלין כתובות (י"ז ע"א): ושם: "בהלכות דרך ארץ אמר ר"ע תחלת תשמישי לפני חכמים פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאתי מת מצוה ונטפתי בו ד' מילין עד שהבאתיו לבית הקברות וקברתי, וכשבאתי והרציתי דברי לפני ר"א ור' יהושע, אמרו לי על כל פסיעה ופסיעה כאילו שפכת דם נקי .. והר"ר יהודה מקורבייל" תיין דהתם משום דביטל עצמו משמוש ת"ח קאמר דגדול שימושה יותר מלימודה".

עובדא דירוש' פסחים פ"ג ה"ז: ושם (ובקה"ע): "ר' אבהו שלח לרבי חנינא ברי' יזכי

והשי"ת יחזירנו בקרוב ממש בתשובה שלמה ונזכה מיד (כל' הרמב"ם תשובה פ"ז ה"ה והעתיקו אדמו"ר הזקן באגרת התשובה פי"א) לגאולה שלמה ע"י משיח צדקנו,

החותם באיווי כתיבה וח"ט

הרב מנחם שניאורסאן

יו"ר ועד הפועל

מוסג"פ קובץ שי"ל ימים אלו ע"י מחנה ישראל ובודאי ימצא כת"ר חפץ בו.

(שילמוד תורה) בטבריה, אתון ואמריץ לי' גמל הוא חסד (שר"ח בנו עוסק בג"ח בטבריא). שלח לומר לי' המבלי אין קברים בקיסרין שלחתיך לטבריא (שהיית יכול לישב במקומך ולעסוק בג"ח, ולמה שלחתיך לטבריא, אם לא לעסוק בתורה), שכבר נמנו וגמרו.. שהתלמוד קודם למעשה".

כל' הרמב"ם תשובה פ"ז ה"ה: "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותם ומיד הן נגאלין".

באגרת התשובה פי"א: "אילו לא היינו חוזרים וחוטאים היינו נגאלין מיד".

וח"ט: וחתימה טובה.

קובץ שי"ל ימים אלו ע"י מחנה ישראל: כנראה הכוונה לקובץ מכתבים ושיחות מכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ (קובץ ב', בנושאים: תשובה, תהלים, משניות בע"פ, תלמידי הישיבות) שיצא לאור בשלהי שנת תש"ב.